

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
กรณีศึกษา : กองทุนบ้านหนองยารักษ์ หมู่ที่ 12

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต

สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

ปีการศึกษา 2544

บทคัดย่อ

ชื่อนางสาวชุตติกาญจน์ รัชญาหาร : การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง :
กรณีศึกษากองทุนหมู่บ้านหนองยารักษ์ หมู่ที่ 12
ตำบลพุดซา อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา
อาจารย์ที่ปรึกษา : อาจารย์อรัญย์ ธีรอำพน ,161 หน้า.

วัตถุประสงค์เพื่อทราบกระบวนการดำเนินงานการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านหนองยารักษ์ของคณะกรรมการกองทุนและสมาชิกผู้กู้ เพื่อเป็นกองทุนหมุนเวียน พัฒนาอาชีพ สร้างงานสร้างรายได้ ให้มีความสามารถในการบริหารจัดการกองทุนโดยกระบวนการพึ่งพาตนเอง ซึ่งก่อให้เกิดศักยภาพและความเข้มแข็งของสมาชิกในหมู่บ้านและทราบปัจจัยด้านบวก ด้านลบที่ส่งเสริมขีดความสามารถบรรลุเป้าหมายของการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน

วิธีการศึกษา ศึกษาจากเอกสารและภาคสนามโดยสังเกต สัมภาษณ์และสำรวจประชากรในหมู่บ้าน การศึกษาครั้งนี้ใช้เทคนิคการประเมินแบบ CIPP Model คือ การประเมินบริบท ปัจจัยนำเข้า กระบวนการและผลผลิต

- ผลการศึกษาหน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำผู้กู้

การประเมินบริบทหมู่บ้าน ถึงความเป็นมา สภาพภูมิศาสตร์เศรษฐกิจของหมู่บ้าน การประกอบอาชีพด้านต่าง ๆ วัฒนธรรมประเพณี เป็นต้น ประเพณี และสังคมไทย ที่สืบทอดกันมา การดำเนินชีวิตของชาวบ้าน ความเป็นอยู่ที่ปกครองด้วยผู้นำ ตลอดจนการใช้ภูมิปัญญาในการผลิตและริเริ่ม ทุกครัวเรือนมีหัวหน้าครอบครัวที่เข้มแข็ง การมีหัวหน้าครอบครัวเข้มแข็ง และมีผู้นำที่เข้มแข็ง ส่งผลในการจัดตั้งกองทุนแล้วเสร็จ การกระจายเงินสู่หมู่บ้านของรัฐบาล ประชาชนในหมู่บ้านมีความเข้าใจถึงแนวทางปฏิบัติ เริ่มจากการจัดเตรียมความพร้อม ของประชาชนร่วมกัน โดยการสร้างจิตสำนึกผ่านกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน การจัดเวทีชาวบ้าน เพื่อเลือกคณะกรรมการกองทุน โดยองค์ประชุมจำนวนสามในสี่ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมด การกำหนดคุณสมบัติของคณะกรรมการ การปฏิบัติงานอยู่ในวาระ 2 ปี คณะกรรมการกองทุนและชาวบ้านร่วมกันจัดทำระเบียบข้อบังคับในการจัดตั้ง มีการกำหนด ข้อบังคับ หลักเกณฑ์ และวิธีการบริหารจัดการกองทุน เมื่อจัดตั้งแล้วเสร็จ ขอรับการจัดสรรจากคณะกรรมการกองทุน หมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ในการขอขึ้นทะเบียนกองทุน จัดทำแบบขอขึ้นทะเบียน กทบ.2 ซึ่งรับจากคณะกรรมการสนับสนุน ระดับอำเภอยื่นคำขอขึ้นทะเบียนกับธนาคารออมสิน พร้อมเอกสารที่เกี่ยวข้อง แล้ว

เปิดบัญชีกองทุนกับธนาคาร และคณะกรรมการระดับอำเภอ จะประเมินความพร้อมในเรื่องต่าง ๆ ของหมู่บ้าน เมื่อผ่านจะรับเงินจัดสรร 1 ล้านบาท จากรัฐบาล คณะกรรมการกองทุน เปิดรับสมาชิกและกำหนดคุณสมบัติของสมาชิกตามระเบียบ การอนุมัติจำนวนเงินกู้ ตามวัตถุประสงค์ของสมาชิก เพื่อพัฒนาอาชีพด้านต่าง ๆ การติดตามตรวจสอบของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และแนวทางเสนอแนะ รวมทั้งปัญหาและวิธีการแก้ไขปัญหาการสรุปผลรายงานการดำเนินงานทุกเดือน เพื่อความโปร่งใส การทำงานเกี่ยวกับเอกสารต่าง ๆ ของกองทุน โดยเหรียญกษาปณ์และเลขานุการกองทุน รวมถึงการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ร่วมกัน ส่งผลให้สมาชิกที่กู้เงินมีความเข้าใจ และเกิดการเรียนรู้ร่วมกัน การพึ่งพาตนเอง จากประสบการณ์ การดำเนินงานกองทุน จึงนำไปสู่พื้นฐานความเข้มแข็งของหมู่บ้านที่เกิดจากกองทุน

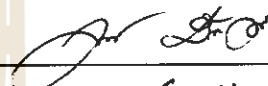
- หน่วย B การดำเนินกิจการของผู้กู้

การประเมินบริบท กระบวนการนำเข้า การดำเนินงานของผู้กู้ อาชีพเดิมของสมาชิกผู้กู้ การอยู่อาศัย รายได้ และหนี้สินที่มีอยู่ การพัฒนาอาชีพของผู้กู้ สามารถประเมินศักยภาพของผู้กู้ การชำระเงิน และการอนุมัติเงิน ปัจจัยที่นำเข้า จากการอนุมัติเงินกู้ คือวัตถุประสงค์ของการกู้ ในการประกอบอาชีพ วัสดุ อุปกรณ์ วัตถุดิบ ที่หาได้ ความรู้เดิมและแรงงานที่ใช้ มีส่วนให้กิจการขยายและดำเนินการผลิตเพิ่ม กระบวนการของผู้กู้ในด้านการตลาดเพื่อจำหน่าย การทำบัญชี แม้ว่าจะไม่มีขั้นตอนมาก แต่ความรู้เดิมในการคิดคำนวณยังถูกต้อง และเห็นชัดเป็นรูปธรรม ผลผลิต ผู้กู้ปลูกผัก จะเห็นผลสำเร็จเร็ว เพราะใช้ระยะเวลา 1 – 2 เดือน การเลี้ยงสัตว์ สามารถเลี้ยงได้ 2 – 3 รุ่น ในระยะเวลา 1 ปี การประกอบอาชีพอุตสาหกรรมในครัวเรือน จะมีรายได้ทุกเดือน ในจำนวนที่ไม่มาก จะมีรายได้ในช่วงฤดูหนาว

หน้าอนุมัติ

อาจารย์ที่ปรึกษา และกรรมการสอบ ได้พิจารณาสารนิพนธ์ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตสาขาการจัดการและการประเมินโครงการ ของสำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ได้

อาจารย์ที่ปรึกษา

.....
(..... อ.อารักษ์ สิริอาภรณ์ .....))

กรรมการสอบ

.....
(อาจารย์ ดร.โสภณ วงศ์แก้ว)

.....
(.....)

อนุมัติให้สารนิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาการจัดการและการประเมินโครงการ

.....
(รองศาสตราจารย์ ดร.ทองพร ทาเจริญศักดิ์)

คณบดีสำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม

๒๗ ตุลาคม ๒๕๖๖

...../...../.....

กิตติกรรมประกาศ

สารนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความกรุณาจากคณาจารย์ประจำสาขาวิชาเทคโนโลยีสุรนารี
สำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารีที่ให้คำแนะนำ ข้อคิดเห็นตลอดจนแก้ไข
ข้อบกพร่องต่าง ๆ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ขอขอบพระคุณอาจารย์อัครักษ์ ธีรอำพน และอาจารย์ประครอง ส่งเสริม ที่กรุณาเสียสละ
เวลาอันมีค่าในการตรวจสอบคุณภาพเบื้องต้นของเครื่องมือที่ใช้ในการทำสารนิพนธ์

ขอขอบพระคุณ ผู้ใหญ่บ้าน ชาวบ้าน เจ้าหน้าที่สาธารณสุขสถานีอนามัยหนองยารักษ์
ที่ช่วยเหลือในการอนุเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ

คุณค่าและประโยชน์อันพึงได้จากสารนิพนธ์ฉบับนี้ผู้วิจัยขออุทิศให้แก่มหาวิทยาลัย
เทคโนโลยีสุรนารี

ทำยนี้ ขอกราบขอบพระคุณผู้ที่ให้ทุนในการศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต
การจัดการและการประเมิน โครงการและครอบครัวที่ให้การสนับสนุน

นางสาวชุติกาญจน์ รัญญาหาร

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
หน้าอนุมติ	ข
กิตติกรรมประกาศ	ค
สารบัญ	ง
สารบัญแผนภูมิ	จ
สารบัญตาราง	ฉ
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 หลักการและเหตุผล	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการประเมิน โครงการ	1
1.3 กรอบความคิดทฤษฎี	2
1.4 วิธีการดำเนินงาน	4
1.5 ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการประเมิน โครงการ	5
บทที่ 2 ปรัชญาจรรยาบรรณและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	6
1. นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์ และระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ	6
2. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ	8
3. แบบติดตาม สังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	16
แบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	18
การพิจารณาเงินกู้ สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	19
โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการหมู่บ้านและชุมชนเมือง	20
4. หลักการประเมิน โครงการรูปแบบการประเมินแบบ ซิฟฟ์โมเดล	21
5. เอกสารหลักวิชาอื่น ๆ	24
บทที่ 3 วิธีการดำเนินการประเมินโครงการ	26
1. รูปแบบการประเมิน	26
2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	26

	หน้า
3. ตัวแปรและตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินโครงการ	27
4. เครื่องมือชี้วัดที่ใช้ในการประเมินโครงการ	30
5. การเก็บรวบรวมข้อมูล	31
6. การวิเคราะห์ข้อมูล	32
บทที่ 4 ผลการประเมินบริบทชุมชน	33
1. ผลการประเมินบริบทชุมชน	33
2. ผลการประเมินโครงการโดยภาพรวม	43
3. ผลการประมวลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้กู้	57
4. ผลอื่น ๆ ที่เกิดขึ้นจากโครงการ กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ	58
5. สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ	59
บทที่ 5 สรุป อภิปรายและข้อเสนอแนะ	62
1. วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ	62
2. วิธีดำเนินการ	62
3. ผลการดำเนินการ	63
4. อภิปราย	64
5. ข้อเสนอแนะ	66
บรรณานุกรม	
ภาคผนวก ก	
ภาคผนวก ข	

สารบัญแผนภูมิ

แผนภูมิที่	หน้า
1. แสดงระบบการทำงานของกองทุนหมู่บ้านหนองยารักษ์	3
2. ความคิดพื้นฐานการประเมินของสตฟเฟิลบีม	21
3. ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการประเมินและการตัดสินใจของสตฟเฟิลบีม	23

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1. แสดงตัวชี้วัดการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านหนองยารักษ์	27
2. แสดงขั้นตอนและระยะเวลาการดำเนินงานในพื้นที่	32
3. จำนวนและอัตราส่วนร้อยละของเด็กนักเรียนจำแนกตามระดับการศึกษา	40
4. จำนวนและอัตราส่วนร้อยละของครัวเรือนที่ประกอบอาชีพหลัก	41
5. จำนวนและอัตราส่วนร้อยละของครัวเรือนหมู่บ้านหนองยารักษ์จำแนกตามรายได้	42
6. จำนวนและอัตราส่วนร้อยละของครัวเรือนตัวอย่างหมู่บ้านหนองยารักษ์จำแนกตามรายรับ - รายจ่าย	42
7. แสดงจำนวนสมาชิกแต่ละกลุ่มอาชีพที่ได้รับอนุมัติจำนวนเงินกู้และอัตราส่วนร้อยละ	52
8. ตารางชี้วัดความเข้มแข็งของกองทุนหมู่บ้านหนองยารักษ์จำแนกตามอัตราส่วนร้อยละ	53
9. ตารางชี้วัดความเข้มแข็งของกองทุนหมู่บ้านหนองยารักษ์จำแนกตามอัตราส่วนร้อยละ	53
10. แสดงจำนวนเงินกู้ที่อนุมัติของแต่ละอาชีพ	55

บทที่ 1

บทนำ

1.1 หลักการและเหตุผล

นโยบายสู่ภาคปฏิบัติการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเป็นโครงการหลักและเร่งด่วนตามนโยบายของรัฐบาลที่จะใช้เป็นมาตรการหนึ่งในการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจและสังคมอย่างเป็นรูปธรรมให้ได้ผลชัดเจนและรวดเร็ว ด้วยมั่นใจว่าจะช่วยลดความยากจน และนำไปสู่การสร้างงานสร้างรายได้ ให้แก่ประชาชนและเพื่อเป็นการเสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองของหมู่บ้านและชุมชนเมือง ในด้านการเรียนรู้ การสร้าง และพัฒนาความคิดริเริ่ม การแก้ไขปัญหา รวมทั้งการบริหารจัดการเงินกองทุนเอง สิ่งสำคัญในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ได้มีโอกาสใช้ภูมิปัญญาและศักยภาพ สำหรับการก้าวสู่เศรษฐกิจใหม่ เป็นเศรษฐกิจที่ใช้ความรู้เป็นฐานของการหารายได้ การจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองทั่วประเทศ 74,881 กองทุนจึงได้เกิดขึ้น โดยรัฐบาลจัดสรรเงินอุดหนุน หนุนเวียน เป็นแหล่งเงินทุนในการลงทุน ให้แก่ประชาชนในหมู่บ้านและรัฐวิสาหกิจขนาดเล็กในครัวเรือน

จากความพร้อมของหมู่บ้านหนองยารักษ์ หมู่ที่ 12 ตำบลพุดซา อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ที่ได้จัดตั้งกองทุนแล้วเสร็จ และได้รับการอนุมัติให้ตั้งกองทุน และได้รับการจัดสรรโอนเงินเข้ากองทุนหมู่บ้าน และได้ดำเนินการบริหารจัดการกองทุนไปแล้วนั้น จึงมีความสำคัญและ ควรมีการติดตามประเมิน โครงการกองทุนหมู่บ้านที่ได้ดำเนินการไปนั้น สามารถบรรลุตามวัตถุประสงค์ ตามเจตนารมณ์ ดังกล่าวข้างต้นมากนักน้อยเพียงใด มีจุดเด่น จุดอ่อน อะไรบ้าง ทั้งนี้เพื่อจะเป็นข้อมูลพื้นฐาน และแนวทางในการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถพัฒนากองทุนหมู่บ้าน ไปสู่ความเข้มแข็ง ด้านเศรษฐกิจและสังคม อย่างต่อเนื่องและยั่งยืนต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

1. เพื่อศึกษากระบวนการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านหนองยารักษ์ หมู่ที่ 12 ในประเด็นดังต่อไปนี้

- 1.1 บ้านหนองยารักษ์ มีกองทุนหมุนเวียนเพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ หรือสวัสดิภาพ ของสมาชิก

- 1.2 บ้านหนองยารักษ์ มีกระบวนการพึ่งพาตนเอง โดยการเรียนรู้และคิดริเริ่ม เพื่อแก้ปัญหาของตนเอง มีการสร้างศักยภาพของตนเอง และมีการสร้างเศรษฐกิจแบบ - พอ เพียง
- 1.3 เศรษฐกิจของบ้านหนองยารักษ์ ได้รับการกระตุ้นและมีภูมิคุ้มกัน
- 1.4 ประชาชนในหมู่บ้านหนองยารักษ์มีศักยภาพและความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจและสังคม
2. เพื่อศึกษาปัจจัยด้านบวกและปัจจัยด้านลบที่ส่งเสริมและขัดขวางการบรรลุเป้าหมายตามข้อ 1. ว่ามีอะไรบ้าง
3. เพื่อศึกษากระบวนการสร้างเครือข่ายองค์กร เพื่อการเรียนรู้ และการเกิดความเชื่อมโยงระหว่างกันภายในหมู่บ้าน ตำบล
4. เพื่อศึกษาตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนตามทัศนะของประชาชนในบ้านหนองยารักษ์ และระดับความเข้มแข็งของชุมชน ตามตัวชี้วัด ซึ่งกำหนดโดยกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

1.3 กรอบความคิดทฤษฎี

ความคิดการประเมินเป็นลักษณะของการเชื่อมโยงสัมพันธ์อย่างเป็นระบบ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการดำเนินการประเมินโครงการต้นแบบหรือความคิดที่ใช้ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านนี้ เป็นต้นแบบทางความคิดเชิงระบบ ที่เรียกว่า “ซิฟฟ์โมเดล” (CIPP MODEL) ซึ่งเป็นแนวคิดรูปแบบการประเมินของ สต๊ฟเฟิลบีม (Stufflebeam) โดยคำว่าซิฟฟ์มีความหมายดังนี้

- C ย่อมาจาก Context คือ บริบทหรือ สภาพแวดล้อมของหมู่บ้าน
- I ย่อมาจาก Input คือ ปัจจัยนำเข้า
- P ย่อมาจาก Process คือ กระบวนการ
- P ย่อมาจาก Product คือ ผลผลิต

เมื่อนำซิฟฟ์โมเดลมาประยุกต์ใช้กับองค์ประกอบภายในกองทุนหมู่บ้านซึ่ง ระบบกองทุนหมู่บ้านยังมีหน่วยย่อยระบบย่อยๆ ได้แก่ สมาชิกและผู้กู้แต่ละราย ซึ่งย่อมต้องช่วยกันสร้างความเจริญและความเข้มแข็ง ให้แก่กองทุนอย่างยั่งยืน สามารถแสดงรายละเอียดและการทำงานอย่างเชื่อมโยงกันของหน่วยระบบกองทุนหมู่บ้าน ตามแผนภูมิต่อไปนี้

ระบบการทำงานของกองทุนหมู่บ้าน หน่วย A และ B

ปัจจัยนำเข้า (I)

- I1 นโยบาย ระเบียบ แนวทางปฏิบัติ
- I2 การประชาสัมพันธ์
- I3 คณะอนุกรรมการระดับบ้าน
- I4 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน
- I5 การเตรียมความพร้อม
- I6 เงินกองทุน 1 ล้านบาท
- I7 เงินสะสมอื่น ๆ
- I8 บัณฑิตกองทุนหมู่บ้าน
- I9 จำนวนเงินกู้ที่ได้รับอนุมัติ
- I10 จำนวนเงินลงทุน
- I11 วัตถุประสงค์การกู้เงิน
- I12 สถานที่ วัสดุ อุปกรณ์
- I13 ความรู้และทักษะ
- I14 จำนวนแรงงาน

กระบวนการ (P)

- Pc1 การจัดทำระเบียบกองทุนหมู่บ้าน
- Pc2 การจัดทำเอกสารเพื่อขอขึ้นทะเบียน
- Pc3 ระเบียบบัญชีกองทุนหมู่บ้าน
- Pc4 กิจกรรมเกี่ยวกับสมาชิกกองทุน
- Pc5 กิจกรรมเกี่ยวกับการกู้เงินกองทุน
- Pc6 การส่งเสริมการใช้หนี้เงินกู้
- Pc7 การตรวจสอบการใช้จ่ายเงินกู้
- Pc8 การจัดทำรายงานและเผยแพร่ผลการดำเนินงาน
- Pc9 การจัดสรรผลประโยชน์
- Pc10 การสร้างเครือข่ายองค์กร
- Pc11 การใช้จ่ายเงินกู้
- Pc12 การหาความรู้เพิ่มเติม

ผลผลิต (P)

- Pd1 จำนวนสมาชิกกองทุน
- Pd2 จำนวนผู้ได้เงินกู้
- Pd3 ยอดเงินให้กู้
- Pd4 จำนวนผู้ชำระคืนตามกำหนด
- Pd5 ยอดเงินชำระตามกำหนด
- Pd6 กองทุนสะสม
- Pd7 การใช้จ่ายเงินกู้ตามวัตถุประสงค์
- Pd8 ทัศนคติของชุมชนต่อกองทุน
- Pd9 เกิดเครือข่ายองค์กรการเรียนรู้
- Pd10 ความสามารถในการพึ่งพาตนเอง
- Pd11 ความเข้มแข็งของชุมชน

บริบท (C)

- C1 ประวัติหมู่บ้าน
- C2 สภาพภูมิศาสตร์
- C3 สภาพเศรษฐกิจและสังคม
- C4 วัฒนธรรมประเพณี
- C5 โครงสร้างทรัพยากรธรรมชาติ
- C6 ผู้นำหมู่บ้าน การรวมกลุ่มและภูมิปัญญาท้องถิ่น
- C7 โครงการพัฒนาที่ผ่านมา
- C8 ความเข้มแข็งของหมู่บ้าน
- C9 อาชีพเดิม
- C10 สมาชิกในครอบครัว
- C11 สภาพการอยู่อาศัย
- C12 รายได้ของครอบครัว
- C13 หนี้สินของครอบครัว

แผนภูมิที่ 1 แสดงระบบการทำงานของกองทุนหมู่บ้านหนองยารักษ์

จากแผนภูมิแสดงให้เห็นการจัดระบบการทำงานของกองทุนหมู่บ้านหนองยารักษ์ หมู่ที่ 12 และได้แบ่งการบริหารเป็น 2 ส่วน

หน่วย A หน่วยระบบการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน ได้แก่ ปัจจัยนำเข้า I ตามรายการต่าง ๆ ดังปรากฏในแผนภูมิมีกระบวนการ ทำงานได้แก่ P ตามรายการต่าง ๆ และผลผลิต P

หน่วย B หน่วยระบบของผู้กู้แต่ละราย มีปัจจัยนำเข้า I ที่จะนำมาประกอบกิจกรรมของผู้กู้ แต่ละราย มี P คือ กระบวนการทำอาชีพ ตามรายการและ P ผลผลิตตามรายการ

ความเชื่อมโยงทั้ง 2 ระบบมีความสำคัญทั้ง 2 หน่วย หน่วยระบบกองทุนเป็นผู้ให้กู้ อาจจะช่วยหาตลาดจำหน่ายสินค้า ตลอดจนช่วยหาวิธีแนะนำกิจกรรมให้ได้ผลดี หน่วย B เป็นการดำเนินการได้ผลดีส่งคืนเงินกู้พร้อมดอกเบี้ยให้กับระบบหน่วยกองทุน

บริบท C หมายถึง บริบทหน่วย A และ B เชื่อมโยงกัน เช่น สภาพภูมิศาสตร์และประชากร ตลอดจนสภาพเศรษฐกิจโดยทั่วไปของหมู่บ้านและนโยบายกองทุนดังกล่าว

1.4 วิธีการดำเนินการ

การดำเนินการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษาหมู่บ้านหนองยารักษ์ หมู่ที่ 12

- ขั้นที่ 1 เก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร เกี่ยวกับ นโยบาย ระเบียบ ข้อบังคับ ของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เพื่อศึกษาถึงเป้าหมายของกองทุนหมู่บ้าน ฯ
- ขั้นที่ 2 ศึกษาวิธีดำเนินการ ข้อดี และข้อบกพร่องของกองทุนหมู่บ้านในพื้นที่ ที่ผู้เขียนได้ปฏิบัติงานอยู่
- ขั้นที่ 3 ใช้ชีพพีโมเดล วิเคราะห์กองทุนหมู่บ้าน ฯ และกำหนดตัวบ่งชี้ ตลอดจนตัวแปรต่าง ๆ ที่เก็บข้อมูล
- ขั้นที่ 4 ใช้การสังเกต (Observation) แบบมีส่วนร่วมในกิจกรรมชุมชน การสัมภาษณ์ (Interview) สมาชิกกองทุนและบุคคลต่าง ๆ ในหมู่บ้านเพื่อให้ได้ข้อมูลที่แน่นอน
- ขั้นที่ 5 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ (Quantitative Data) และเชิงคุณภาพ (Qualitative Data) โดยอาศัยข้อมูลบางส่วนจากแบบ บร. และบางส่วนที่ทำการเก็บข้อมูลเพิ่มเติม

1.5 ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการประเมินโครงการ

1. เพื่อทราบถึงวิธีการดำเนินงานกองทุนและกระบวนการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านหนองยารักษ์
2. เพื่อทราบถึงปัจจัยนำเข้าต่าง ๆ และอุปสรรคที่เกิดขึ้นและเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้าน ฯ
3. ได้ตัวชี้วัด ความเข้มแข็งของการบริหารเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้าน ฯ และแนวทางวัดความสำเร็จในโครงการพัฒนาด้านต่าง ๆ ระดับหมู่บ้าน ตำบล
4. ผู้เขียนได้ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการศึกษาที่มีระเบียบวิธีอันนำไปสู่การวิเคราะห์ปัญหาต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ

บทที่ 2

ปริทัศน์วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ระเบียบต่าง ๆ เกี่ยวกับโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ที่นำมาใช้เป็นเอกสารที่ใช้ศึกษาในการทำการวิจัย ตามการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เพื่อให้ได้เนื้อหาและหลักวิชาการ ประมวลจากแนวคิดและใจความสำคัญ ไว้ 5 ตอน ดังนี้

1. นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์ และระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง แห่งชาติ
2. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วย คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชน เมืองแห่งชาติ
3. แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง แบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง การพิจารณาเงินกู้ สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
4. หลักการประเมินโครงการรูปแบบการประเมินแบบ ซิฟฟ์โมเดล
5. เอกสารหลักวิชาอื่น ๆ

1. นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์และระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

การจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ผู้เขียน ได้ศึกษาจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง ต่าง ๆ ที่นโยบายของรัฐบาลกำหนดสามารถแบ่งเป็น 4 หัวข้อดังนี้

1. นโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

นโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองถือเป็นนโยบายสำคัญในการต่อสู้ปัญหาความยากจน ของประชากรในประเทศและเพื่อเสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเอง ทั้งในด้านการเรียนรู้ การ สร้าง และ การพัฒนาความคิดริเริ่ม เพื่อการแก้ไขปัญหาและเสริมสร้างศักยภาพ ด้านเศรษฐกิจ และสังคมของประชาชนในหมู่บ้าน โดยจัดตั้งกองทุนหมู่บ้าน พร้อมทั้งพัฒนาหมู่บ้านให้มีขีด ความสามารถในการจัดระบบบริหารจัดการเงินกองทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านตนเอง

2. หลักการสำคัญของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

หลักการสำคัญตามนโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองประกอบด้วย 4 ประการ คือ

- 2.1 การเตรียมความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
- 2.2 การบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
- 2.3 การติดตามประเมินผลกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
- 2.4 การกำหนดระเบียบข้อบังคับของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองตามนโยบายรัฐบาล

3. วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองสามารถแบ่งเป็นหัวข้อย่อย ๆ ได้ดังนี้

- 3.1 เพื่อเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง
- 3.2 ช่วยให้ท้องถิ่นมีความสามารถในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
- 3.3 ตามชนบทและท้องถิ่นสามารถพึ่งพาตนเองได้
- 3.4 กระตุ้นเศรษฐกิจและสังคมในท้องถิ่น
- 3.5 ประชาชนในท้องถิ่นมีขีดความสามารถ
- 3.6 ลดปัญหาการว่างงานในชนบท

4. ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ มีดังนี้

- 4.1 ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง พ.ศ. 2544
- 4.2 ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

จากนโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์และระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองนี้จะใช้เป็นหลักในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเพื่อใช้ในการสังเคราะห์และวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

2. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 ประกอบด้วย 2 หมวด ดังนี้

หมวด. 1 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองประกอบด้วย 7 ข้อดังนี้

1. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติโดยมีชื่อย่อว่า “กทบ” ประกอบด้วย นายกรัฐมนตรี รองนายกรัฐมนตรี เป็นประธานและรองประธาน รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย กระทรวงการคลัง รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี เป็นรองประธานคนหนึ่ง คนที่สองและคนที่สาม ตามลำดับ ผู้อำนวยการสำนักงบประมาณ เลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ปลัดกระทรวงมหาดไทย ปลัดกระทรวงการคลัง ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ปลัดกระทรวงพาณิชย์ ปลัดกระทรวงอุตสาหกรรม ปลัดกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม เลขาธิการรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ผู้อำนวยการธนาคารออมสิน ผู้อำนวยการธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร และผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งไม่เกิน 10 คน เป็นกรรมการ เลขาธิการนายกรัฐมนตรี เป็นกรรมการและเลขานุการ

คณะกรรมการอาจแต่งตั้งกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ จำนวนไม่เกิน 4 คนให้มีที่ปรึกษาคณะกรรมการ ซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งโดยคำแนะนำของคณะกรรมการจำนวนอย่างน้อยสี่คนแต่ไม่เกินเจ็ดคน

2. กรรมการและผู้ทรงคุณวุฒิมีวาระอยู่ในตำแหน่งคราวละสองปี และอาจได้รับแต่งตั้งอีกได้ กรณี กรรมการและผู้ทรงคุณวุฒิ พ้นตำแหน่ง ก่อนครบกำหนดหรือกรณีแต่งตั้งกรรมการและผู้ทรงคุณวุฒิเพิ่มขึ้น ในระหว่างที่กรรมการ ซึ่งดำรงตำแหน่งแทนหรือกรรมการเพิ่มขึ้น อยู่ในตำแหน่งเท่ากับวาระที่เหลืออยู่ของกรรมการซึ่งได้แต่งตั้งไปแล้ว เมื่อครบกำหนดวาระ หากยังไม่มีกรรมการแต่งตั้งกรรมการ ผู้ทรงคุณวุฒิขึ้นใหม่ ให้กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งพ้นตำแหน่งปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่าจะมีการแต่งตั้งใหม่ เข้ารับหน้าที่

3. นอกจากการพ้นตำแหน่งของคณะกรรมการ ผู้ทรงคุณวุฒิพ้นจากตำแหน่งเมื่อ
- ตาย
  - ลาออก
  - เป็นบุคคลล้มละลาย
  - คณะรัฐมนตรีมีมติให้พ้นจากตำแหน่ง
  - เป็นคนไร้ความสามารถหรือ คนเสมือนไร้ความสามารถ
  - ได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก

4. การประชุมของคณะกรรมการ ต้องมีกรรมการมาประชุม ไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการทั้งหมดจึงจะเป็นองค์ประชุม

ในการประชุม ถ้าประธานไม่มาให้รองประธาน ผู้มีอาวุโสตามลำดับเป็นประธานในที่ประชุม ถ้าไม่มีรองประธาน ให้กรรมการที่มาประชุมเลือกกรรมการเป็นประธานในที่ประชุม การวินิจฉัยชี้ขาดของที่ประชุมให้ถือ เสียงข้างมาก กรรมการคนหนึ่งให้มีเสียงหนึ่ง ในการลงคะแนน ถ้าคะแนนเท่ากัน ให้ประธานออกเสียง เพิ่มขึ้นอีกหนึ่งเสียงเป็นการชี้ขาด

5. คณะกรรมการอำนาจและหน้าที่

- 5.1 กำหนดนโยบาย การจัดตั้งและแนวทางการบริหารกองทุน
- 5.2 กำหนดแผนการจัดหาเงินทุนกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองและแผนการการจัดสรรกองทุน
- 5.3 จัดทำร่างกฎหมาย เกี่ยวกับกองทุนเสนอต่อคณะรัฐมนตรี
- 5.4 กำหนดแผนงานและออกระเบียบข้อบังคับและประกาศในการจัดตั้งและแนวทางการบริหาร
- 5.5 ออกระเบียบการรับเงิน จ่ายเงิน เก็บรักษาเงิน จัดหาและจัดสรรผลประโยชน์ของกองทุน
- 5.6 ออกระเบียบเกี่ยวกับคณะกรรมการกองทุนและการบริหารกองทุน
- 5.7 แต่งตั้งคณะอนุกรรมการ คณะทำงานเพื่อดำเนินการตามระเบียบ
- 5.8 ออกระเบียบ คำสั่ง และประกาศ เพื่อปฏิบัติตาม
- 5.9 เพื่อประโยชน์ในการบริหารงานของสำนักงาน อาจมีคำสั่งให้ข้าราชการ หรือลูกจ้างส่วนราชการ ไปช่วยปฏิบัติงานเป็นเจ้าหน้าที่ของสำนักงานได้ และอาจกำหนด ค่าตอบแทนให้แก่ผู้ไปช่วยปฏิบัติงาน ด้วยก็ได้

- 5.10 รายงานผลการดำเนินงาน ปัญหาและอุปสรรค รวมทั้งฐานะทางการเงินของกองทุนให้คณะกรรมการตรวจสอบอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง
- 5.11 ปฏิบัติหน้าที่ อื่นตามกฎหมายบัญญัติหรือตามคณะกรรมการมอบหมาย
6. การประชุมของคณะกรรมการให้ปฏิบัติตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี นำมาใช้ในการประชุมและ วินิจฉัย ซึ่งขาดของที่ประชุมอนุกรรมการโดยอนุโลม
7. ให้คณะกรรมการที่ปรึกษา และคณะกรรมการที่ได้รับแต่งตั้งตามระเบียบนี้ได้เข้าประชุม ค่าตอบแทนตามอัตราที่กำหนด

หมวด 2 สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองประกอบด้วย 2 ข้อ ดังนี้

1. ให้มีสำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติในสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี
2. สำนักงานมีอำนาจหน้าที่ต่อไปนี้
  - 2.1 ทำหน้าที่เป็นสำนักงาน
  - 2.2 ปฏิบัติงานธุรการของคณะกรรมการที่ปรึกษา และอนุกรรมการ
  - 2.3 ศึกษารวบรวม และวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ เกี่ยวกับการดำเนินงานของคณะกรรมการและของกองทุน
  - 2.4 ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทราบ การจัดตั้ง นโยบาย แนวทางบริหารกองทุน
  - 2.5 ดำเนินการและประสานงานกับส่วนราชการและองค์กรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง
  - 2.6 จัดให้มีการประชุมชี้แจง และอบรมผู้ที่เกี่ยวข้องกับกองทุน
  - 2.7 เสนอความเห็น เพื่อให้คณะกรรมการ พิจารณาแผนการบริหารจัดการกองทุน
  - 2.8 ให้การสนับสนุน ปรึกษา และข้อเสนอแนะแก่คณะกรรมการเกี่ยวกับนโยบาย ระเบียบ หลักเกณฑ์ การดำเนินงานกองทุน
  - 2.9 ดำเนินการมอบหมายงานอื่นให้หน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง
  - 2.10 รายงานการปฏิบัติงานประจำปีต่อสำนักงานเสนอต่อคณะกรรมการ
  - 2.11 ดำเนินการอื่นใดตามที่คณะกรรมการมอบหมาย

ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ระเบียบข้อบังคับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านหนองยารักษ์ หมู่ที่ 12

เพื่อให้การบริหารกองทุนหมู่บ้านหนองยารักษ์ ซึ่งก่อตั้งขึ้นเพื่อส่งเสริมและสร้างนิสัยการออม เสียสละ เอื้ออาทรและเป็นไปด้วยความคล่องตัว มีประสิทธิภาพและเป็นประโยชน์แก่สมาชิกกองทุน กองทุนหมู่บ้านหนองยารักษ์ ได้กำหนดระเบียบการเกี่ยวกับการจัดตั้ง และการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้าน ไว้ดังนี้

1. ที่ตั้งของกองทุน

เลขที่ 187 หมู่ที่ 12 ตำบลพุดซา อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา รหัส 30000

2. วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านหนองยารักษ์

2.1 เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนให้กับสมาชิก

2.2 เพื่อส่งเสริมการออมทรัพย์ ด้วยวิธีการถือหุ้น การฝากเงินสัจจะและเงินรับฝาก

2.3 เพื่อให้บริการเงินกู้แก่สมาชิก

2.4 เพื่อพัฒนาจิตใจ สมาชิกให้ มีคุณธรรม คือ

เป็นคนดีมีความซื่อสัตย์

เป็นคนไม่เห็นแก่ตัว

เป็นคนไม่มัวเมาในสิ่งอบายมุข

เป็นคนรู้จักสามัคคี

2.5 เพื่อพัฒนาสมาชิกให้เป็นคนดี คือ

เป็นคนเก่งคิด คิดสร้างสรรค์ คิดแก้ปัญหา

เป็นคนเก่งงาน ขยันการงาน และมีความรับผิดชอบหน้าที่การงาน

เป็นคนมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อทุก ๆ คน

3. แหล่งที่มาของเงินกองทุน ประกอบด้วยเงินและทรัพย์สิน ดังนี้

3.1 เงินที่ได้รับจัดสรรจากคณะกรรมการ

3.2 เงินกู้ยืม

3.3 ดอกผลหรือผลประโยชน์ใด ๆ ที่เกิดขึ้นจากเงินกองทุน

3.4 ค่าธรรมเนียมแรกเข้า

- 3.5 เงินฝากสัจจะ และเงินรับฝาก
- 3.6 เงินค่าหุ้น
- 3.7 เงินสมทบจากกลุ่มหรือองค์กร สมาชิก
- 3.8 เงินหรือทรัพย์สินอื่น ๆ ที่กองทุนได้รับโดยไม่มีเงื่อนไขผูกพัน

4. คุณสมบัติของสมาชิก

- 4.1 เป็นผู้ที่อยู่ในทะเบียนบ้านและอยู่อาศัยในหมู่บ้าน ไม่น้อยกว่าหกเดือน
- 4.2 มีอายุยี่สิบปีขึ้นไป
- 4.3 มีนิสัยดี มีความรู้ ความเข้าใจ เห็นชอบด้วยหลักการกองทุน
- 4.4 เป็นผู้พร้อมที่จะปฏิบัติตามระเบียบกองทุน
- 4.5 เป็นผู้ที่คณะกรรมการมีมติเห็นชอบให้เข้าเป็นสมาชิก
- 4.6 อดทน เสียสละ เห็นแก่ประโยชน์ของกองทุน
- 4.7 มีเงินฝากสัจจะ และถือหุ้นอย่างน้อยหนึ่งหุ้น

5. การสมัครเข้าเป็นสมาชิก

- 1.1 ยื่นคำขอสมัครสมาชิกกองทุนได้ที่คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน
- 1.2 ผู้ที่มีเงินฝากสัจจะและถือหุ้นหนึ่งหุ้น หรือสมัครเข้าเป็นสมาชิกของกองทุนได้ปีละหนึ่งครั้ง โดยเป็นบุคคลและกลุ่ม หรือองค์กรชุมชน แล้วแต่ความสมัครใจของผู้สมัคร
- 1.3 คณะกรรมการกองทุนเป็นผู้พิจารณาว่าจะรับบุคคลใดเข้าเป็นสมาชิกโดยชอบธรรม
- 1.4 คณะกรรมการกองทุน พิจารณาเห็นสมควร รับบุคคลใดเข้าเป็นสมาชิกจะแจ้งบุคคลนั้นให้ชำระค่าธรรมเนียมแรกเข้า ค่าหุ้น และเงินฝากสัจจะภายในสามวันนับจากวันที่ได้รับแจ้งเป็นสมาชิก

6. การพ้นสภาพจากการเป็นสมาชิกตามเหตุต่าง ๆ ดังนี้

- 6.1 ตาย
- 6.2 ลาออก และได้รับอนุมัติให้ลาออกจากคณะกรรมการกองทุน
- 6.3 วิกลจริต จิตฟั่นเฟือน หรือถูกศาลสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถ
- 6.4 ที่ประชุมใหญ่สมาชิกมีมติให้ออกด้วยคะแนนเสียงสองในสามของผู้ร่วมประชุม

- 6.5 จงใจฝ่าฝืนระเบียบของกองทุน หรือแสดงตนเป็นปรปักษ์ หรือไม่ให้ความช่วยเหลือร่วมมือกับกองทุนไม่ว่าด้วยประการใด
- 6.6 จงใจปิดบังความจริงอันควรแจ้งให้ทราบในโบสถ์คริสตมาสซิก
- 6.7 นำเงินกองทุนไปใช้ผิดวัตถุประสงค์ที่ระบุไว้
- 6.8 มีลักษณะและหรือคุณสมบัติไม่ตรงกับคุณสมบัติของสมาชิก
- 6.9 สมาชิกที่ไม่มีภาระผูกพัน หรือหนี้สินใด ๆ กับกองทุน ทั้งในฐานะผู้กู้หรือผู้ค้ำประกันอาจขอลาออกจากการเป็นสมาชิกของกองทุน โดยแสดงความจำนงเป็นหนังสือต่อคณะกรรมการกองทุน เพื่อพิจารณาอนุญาตและให้ ขาดจากสมาชิกภายในวันที่ คณะกรรมการกองทุนดำเนินการอนุญาต

ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

หมวด 1 ชื่อความทั่วไป

การดำเนินงานตามนโยบายเป็นไปอย่างรวดเร็วมีประสิทธิภาพ ระเบียบว่าด้วยการจัดตั้ง และบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ออกระเบียบไว้ ดังนี้

ระเบียบเรียกว่า “ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ว่าด้วย การจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ 2544 “ ในระเบียบนี้

กองทุน หมายความว่า กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
หมู่บ้าน หมายความว่า หมู่ที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมายกำหนด
ชุมชนเมือง หมายความว่า ชุมชนที่ตั้งอยู่ในกรุงเทพฯ ฯ เมืองพัทยา เทศบาลท้องถิ่นพิเศษ และชุมชนอื่น

คณะกรรมการ หมายความว่า คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

คณะอนุกรรมการสนับสนุน หมายความว่า คณะอนุกรรมการสนับสนุนการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

คณะอนุกรรมการการสนับสนุนระดับจังหวัด หมายความว่า คณะอนุกรรมการสนับสนุนและติดตามการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านระดับจังหวัดหรือกรุงเทพมหานคร

คณะกรรมการกองทุน หมายความว่า คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน หรือ กรรมการกองทุนชุมชนเมืองต่าง ๆ

กรรมการกองทุน หมายความว่า กรรมการกองทุนแห่งชาติ หรือ กรรมการกองทุนหมู่บ้าน สำนักงาน หมายความว่า สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ธนาคาร หมายความว่า ธนาคารที่คณะกรรมการกำหนดให้บริหารจัดการกองทุน

หมวด 2 กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ประกอบด้วย

1. ปรัชญาหรือหลักการสำคัญของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

- 1.1 เสริมสร้าง ความรัก ห่วงแหน ความรับผิดชอบของชุมชนและท้องถิ่น
- 1.2 ชุมชนเป็นผู้กำหนดอนาคต และจัดการหมู่บ้าน/ชุมชนด้วย คุณค่า และภูมิปัญญาของตนเอง
- 1.3 เกื้อกูลประโยชน์ต่อ “ผู้ด้อยโอกาส” ในหมู่บ้าน/ชุมชน
- 1.4 เชื่อมโยงกระบวนการ “การเรียนรู้” ภาครัฐ เอกชน และประชาสังคม
- 1.5 กระจายอำนาจให้ท้องถิ่นและพัฒนาประชาธิปไตยพื้นฐานรากแก้วของชุมชน
- 1.6 เสริมสร้าง “ความมั่นคงด้านเศรษฐกิจ” ของหมู่บ้าน/ชุมชน

2. กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ประกอบด้วยเงินและทรัพย์สิน ดังนี้

- 2.1 เงินอุดหนุนที่รัฐบาลจัดสรรให้
- 2.2 เงินหรือทรัพย์สินที่มีผู้บริจาคให้
- 2.3 ดอกผลหรือผลประโยชน์ใด ๆ ที่เกิดจากกองทุน
- 2.4 เงินหรือทรัพย์สินอื่นที่กองทุนได้รับ

3. ให้คณะกรรมการเปิดบัญชีเงินฝากออมทรัพย์ กับธนาคาร เพื่อสำรองจ่ายและจัดสรรให้แก่กองทุนหมู่บ้านและกองทุนชุมชนเมือง

ให้ธนาคารโอนเงินฝาก “บัญชีกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ” เข้าบัญชีกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ตามคำสั่งจ่ายของคณะกรรมการกองทุนแห่งชาติ

4. ให้คณะกรรมการจัดสรรเงินจากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติไปยังบัญชีกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง บัญชีละหนึ่งล้านบาท ภายในสามสิบวันนับจากวันที่ได้รับแจ้งจากคณะอนุกรรมการสนับสนุน

ในกรณีไม่สามารถจัดสรรเงินภายในระยะเวลาที่กำหนดให้ขยายระยะเวลาไปอีกไม่เกินสิบห้าวัน

5. ในการอนุมัติให้คณะกรรมการกองทุนเริ่มเข้าบริหารจัดการและเบิกจ่ายเงินจากบัญชีกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ให้คณะกรรมการพิจารณาหลักการ ดังนี้
- 5.1 ความพร้อม ความสนใจ และการมีส่วนร่วมของประชาชนในหมู่บ้าน
  - 5.2 ความพร้อมของคณะกรรมการกองทุนที่เป็นความพร้อมของบุคคลด้านความรู้ การบริหารจัดการกองทุน เช่น กลุ่มออมทรัพย์ ธนาคารหมู่บ้าน กองทุนอาชีพ และกองทุนสวัสดิการ
  - 5.3 การบริหารที่สอดคล้องและเกื้อกูลกันในส่วนเงินอุดหนุน
  - 5.4 การมีระบบตรวจสอบและประเมินผลการดำเนินงานของคณะกรรมการกองทุน โดยสมาชิกและตัวชี้วัดประสิทธิภาพการดำเนินกิจกรรมของกองทุนทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคม
  - 5.5 คณะกรรมการมีอำนาจระงับการจ่ายเงินการบัญชีกองทุนหรือให้กองทุนขาดใช้หรือให้ส่งคืนเงิน อันเนื่องจากหลักฐานอันควรเชื่อได้

หมวด 3 คณะอนุกรรมการสนับสนุนการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีหน้าที่

1. กำหนดแผนปฏิบัติการบริหารจัดการเงินทุนหมุนเวียน
2. สนับสนุนและพัฒนาศักยภาพขีดความสามารถของคณะกรรมการสนับสนุนระดับจังหวัด
3. บูรณาการแผนงาน โครงการ กิจกรรม และงบประมาณ
4. ปรับปรุงแก้ไขระเบียบข้อบังคับกองทุนตามแผนงาน โครงการของรัฐ
5. แต่งตั้งคณะทำงานเพื่อช่วยดำเนินการ
6. ปฏิบัติหน้าที่อื่น ๆ ตามที่คณะกรรมการมอบหมาย

หมวด 4 คณะอนุกรรมการสนับสนุนและติดตามการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านระดับจังหวัด มีหน้าที่

1. รับขึ้นทะเบียนกองทุน
2. ให้ความเห็นผลการประเมินความพร้อม
3. สนับสนุนให้เกิดการเตรียมความพร้อม
4. ติดตาม ตรวจสอบการดำเนินงาน
5. ประสานความร่วมมือเพื่อสนับสนุนด้านวิชาการและการจัดการ
6. จัดทำระบบข้อมูลเชื่อมโยงแลกเปลี่ยนข้อมูลเกี่ยวกับกองทุนต่าง ๆ

7. รายงานผลการดำเนินงานให้คณะกรรมการทราบ
8. แต่งตั้งคณะทำงานเพื่อช่วยดำเนินการ
9. ปฏิบัติหน้าที่ตามที่คณะกรรมการสนับสนุนมอบหมาย

คณะกรรมการสนับสนุนและติดตามการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านระดับอำเภอ มีหน้าที่

1. ประเมินความพร้อม
2. สนับสนุนการเตรียมความพร้อม
3. สร้างความเข้มแข็งของหมู่บ้านและชุมชนเมือง
4. สนับสนุนและติดตามการดำเนินกิจการของกองทุน
5. ปฏิบัติหน้าที่ตามที่คณะกรรมการสนับสนุนและติดตามการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านระดับจังหวัดมอบหมาย

3. แบบติดตามสังเกตการณ์ คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
แบบคำขอขึ้นทะเบียน และประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
การพิจารณาเงินกู้ สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

1. แบบติดตามสังเกตการณ์ คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
 ขั้นตอนการจัดเวทีประชาคม มีดังนี้
  1. ให้ผู้ใหญ่บ้านเรียกประชุมหัวหน้าครัวเรือนในหมู่บ้านและชาวบ้านที่สนใจ
  2. เปิดเวทีชาวบ้าน ชี้แจง ทำความเข้าใจ เตรียมความพร้อม
  3. ดำเนินการเลือกคณะกรรมการกองทุน

จากการคัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน มีผู้เข้าร่วม ดังนี้

    - 3.1 เจ้าหน้าที่อนามัยบ้านหนองยารักษ์
    - 3.2 สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ตำบลพุดซา
    - 3.3 พัฒนาการจังหวัด
    - 3.4 จำนวนประชาชน หนึ่งร้อยยี่สิบสาม ครัวเรือน
    - 3.5 ผู้ใหญ่บ้านในหมู่บ้านใกล้เคียง

วิธีการคัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน โดยมีผู้เสนอรายชื่อในที่ประชุม เพื่อเลือกกรรมการกองทุนหมู่บ้านรวม สิบห้าคน และมีผู้ยกมือสนับสนุนสอง คนถูกต้อง ในอัตรา ชาย แปด หญิง เจ็ด คน

คณะกรรมการกองทุน ประกอบด้วย ประธานกองทุน รองประธานกองทุน เลขานุการ

เหรียญกษาปณ์ ผู้ตรวจสอบภายใน ประชาสัมพันธ์และกรรมการ วันที่คัดเลือกคณะกรรมการกองทุน วันที่ 28 มิถุนายน พ.ศ. 2544 และคณะกรรมการคัดเลือกผู้ทรงคุณวุฒิ และที่ปรึกษาของกองทุนหมู่บ้านรวม แปด คน ตามระเบียบของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

กรรมการกองทุนดำรงตำแหน่งคนละสองปี เมื่อครบกำหนดหนึ่งปีนับจากวันคัดเลือกกรรมการกองทุนที่ดำรงตำแหน่ง กรรมการกองทุนต้องจับฉลากออก กิ่งหนึ่งของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน

ในกรณีกรรมการพ้นตำแหน่ง คณะกรรมการกองทุนทั้งหมดจะจัดให้มีการคัดเลือกคณะกรรมการเข้าดำรงตำแหน่งแทน กรรมการที่พ้นจากตำแหน่งภายในเวลาสามสิบวัน

คุณสมบัติของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านเป็นไปตามระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง แห่งชาติ

1. คณะกรรมการกองทุนอำนาจหน้าที่ คือ
  - 1.1 บริหารจัดการกองทุน ตรวจสอบ กำกับ ดูแลจัดสรรผลประโยชน์ของเงินกองทุน
  - 1.2 ออกระเบียบข้อบังคับหรือหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการบริหารกองทุน
  - 1.3 รับสมาชิกและจัดทำทะเบียนสมาชิก
  - 1.4 ปฏิบัติหน้าที่อื่น ตามระเบียบกองทุนกำหนด
2. ประธานกรรมการกองทุนมีอำนาจหน้าที่
  - 2.1 เป็นประธานในการประชุมคณะกรรมการกองทุน
  - 2.2 เรียกประชุมคณะกรรมการกองทุน
  - 2.3 แต่งตั้งคณะอนุกรรมการกองทุนเพื่อพิจารณา
  - 2.4 ปฏิบัติงานหน้าที่อื่น ๆ ตามข้อบังคับ

3. รองประธานกองทุนมีหน้าที่แทนประธานกรรมการกองทุนตามได้รับมอบหมายและ ร่วมกันช่วยบริหารงาน
4. ถ้าประธานกองทุนและรองประธานกองทุนไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ ให้ที่ประชุมเลือกคณะกรรมการกองทุน คนหนึ่งเป็นประธานสำหรับการประชุมแทน
5. เหนรัญญามีหน้าที่รวบรวมจัดเก็บ ดูแลรักษาและควบคุมการเบิกจ่ายอย่างรอบครอบ
6. เลขานุการ มีหน้าที่ติดต่อประสานงานทั่วไป จัดบันทึกการประชุม รายงานผลการดำเนินงาน
7. ผู้ตรวจสอบ มีหน้าที่ ตรวจสอบบัญชี กำกับ ดูแลเงินกองทุน รวมทั้งประเมินผลการดำเนินงานของกองทุน
8. ประชาสัมพันธ์ มีหน้าที่ พิมพ์เอกสาร สิ่งพิมพ์ ให้ข่าวสารแก่สมาชิก
9. กรรมการกองทุน มีหน้าที่ตามคณะกรรมการกองทุน กำหนดและมอบหมาย

แบบพิจารณาคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

การประเมินความพร้อมกองทุนหมู่บ้าน มีประเด็นในการประเมิน ดังนี้

1. กระบวนการคัดเลือกกรรมการเป็นไปตามระเบียบที่กำหนดไว้
2. คุณสมบัติกรรมการ ตามระเบียบกองทุน ฯ
3. ความรู้ประสบการณ์และความมั่นใจในการบริหารกองทุนของคณะกรรมการ
4. มีระเบียบข้อบังคับในการดำเนินงานกองทุน ฯ
5. การมีส่วนร่วมในการจัดการกองทุน ฯ
6. สมาชิกมีการปฏิบัติตามระเบียบครบถ้วน
7. มีการเปิดบัญชีเงินฝากของกองทุน ฯ

แบบประเมินความพร้อมกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เพื่อให้คณะกรรมการกองทุนประเมินความพร้อมในด้านต่าง ๆ ของหมู่บ้านรวมทั้งข้อมูลรายละเอียดตามความเป็นจริงของหมู่บ้านทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคม

ข้อมูลทั่วไปของหมู่บ้าน มีดังนี้

1. จำนวนประชากรในหมู่บ้าน 814 คน
2. จำนวนครัวเรือน 169 ครัวเรือน
3. อาชีพทำนาทำไร่ ปลูกผัก อุตสาหกรรมในครัวเรือน

4. ผลผลิตด้านเกษตรกรรมส่วนใหญ่ได้จาก การเพาะปลูกการเลี้ยงสัตว์ อุตสาหกรรมในครัวเรือน นาข้าว ไร่มันสำปะหลัง ปลูกผักในฤดูหลังเก็บเกี่ยว ทำฝ่านวม

แบบพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
ขั้นตอนการอนุมัติเงินยืมให้สมาชิกกองทุนหมู่บ้าน มีดังนี้

1. สมาชิกกองทุนฯ ยื่นคำขอกู้ ให้คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านฯ
2. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านฯ พิจารณาอนุมัติหรือไม่อนุมัติ ตามคำขอกู้ของสมาชิกกองทุนฯ แต่ไม่เกิน สองหมื่นบาท กรณีสมาชิกกู้เงินเกินสองหมื่นบาทให้คณะกรรมการเรียกประชุมสมาชิก เพื่อชี้ขาด แต่ต้องอนุมัติเงินกู้รายหนึ่งไม่เกินจำนวนห้าหมื่นบาท
การอนุมัติกรณีฉุกเฉิน ให้คณะกรรมการกองทุนพิจารณาตามความเหมาะสม
3. คณะกรรมการอนุมัติเงินกู้บางส่วน ให้บันทึกความเห็นในแบบคำขอกู้ยืมเงิน พร้อมสำเนาแบบคำขอกู้ยืมเงิน และเงื่อนไขราย ละเอียด ในการอนุมัติเงินกู้ แล้วให้ผู้ขอกู้และธนาคารทราบโดยเร็ว
4. ให้คณะกรรมการแต่งตั้ง ผู้แทนกรรมการ อย่างน้อยสองคนเป็นผู้แทนในการทำสัญญา กู้ยืมเงินกับผู้ขอกู้ ให้สมาชิกขอกู้ที่ได้รับอนุมัติเงินกู้ เปิดบัญชีออมทรัพย์กับธนาคาร หมายเลขบัญชี กับคณะกรรมการกองทุนฯ ทราบ
การโอนเงินเข้าบัญชีสมาชิกผู้กู้ ธนาคารจะทำหน้าที่ โอนเงินในบัญชีผู้กู้ที่ผ่านการพิจารณาแล้ว
5. คณะกรรมการเรียกหลักประกันเงินกู้ ไม่ว่าจะ เป็นบุคคลหรือทรัพย์สิน
6. คณะกรรมการกำหนดอัตราดอกเบี้ยและค่าตอบแทนเงินฝาก
7. การกำหนดระยะเวลาชำระคืนเงินกู้ คณะกรรมการพิจารณาตามความเหมาะสม การชำระคืนเงินต้น พร้อมดอกเบี้ย กำหนดระยะเวลาไม่เกินหนึ่งปี นับแต่วันทำสัญญา
คณะกรรมการอาจยกเลิกหรือลดเบี้ยปรับให้ผู้กู้บางรายที่เห็นสมควรและความเห็นชอบจากที่ประชุมสมาชิก
8. ถ้าผู้กู้ไม่ดำเนินการตามวัตถุประสงค์ ให้คณะกรรมการกองทุนฯยกเลิกสัญญาและเรียกเงินกู้พร้อมดอกเบี้ยที่ค้างชำระคืนเต็มจำนวน

แนวทางการพิจารณาให้เงินกู้ยืม

1. ประวัติและอุปนิสัยเป็นคนซื่อสัตย์ รักษาคำพูด ขยัน ไม่มีประวัติเสียหาย มีประสบการณ์
2. มีหลักประกัน บุคคลที่ค้ำประกันมีฐานะดีพอ
3. ความสามารถในการชำระหนี้
  - 3.1 พิจารณาจากรายได้ การกู้เงินไปลงทุน มีประมาณการรายได้ต่อรายจ่าย แต่ละเดือนเท่าใด พอชำระหนี้หรือไม่
  - 3.2 ภาวะตลาด สำหรับการค้า จำต้องพิจารณาว่าสินค้าหรือธุรกิจที่ทำนั้นตลาดรองรับหรือไม่
  - 3.3 มีปัญหาในการหาวัตถุดิบหรือไม่
  - 3.4 ทำเลที่ตั้งกิจการเป็นอย่างไร ปัญหาเรื่องสภาพแวดล้อมไกลหรือใกล้ในการหาแหล่งวัตถุดิบ
4. เงินทุนของผู้ขอกู้ ผู้กู้ควรมีจำนวนเงินทุนจำนวนหนึ่งสำหรับประกอบธุรกิจ
5. เหตุการณ์ที่ไม่อาจควบคุมได้ คือ ปัญหาวัตถุดิบมีราคาสูง ปัญหาเศรษฐกิจตกต่ำ ปัญหาสินค้าล้นตลาดเพราะผลิตมาก ปัญหาสภาพดินฟ้าอากาศ ที่มีผลกระทบต่อผลผลิตของเกษตรกร

โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน มีหลักการสำคัญเพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง สามารถพัฒนาอย่างต่อเนื่อง มีความมั่นคงทำให้ท้องถิ่นมีขีดความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนในหมู่บ้าน สามารถพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน โดยผ่านกระบวนการทางการศึกษา เพื่อประเมินและการเรียนการสอนเชิงประเมินผลวิจัยและศึกษาถึงปัญหาที่เกิดขึ้น

นอกจากนี้โครงการเพิ่มประสิทธิภาพยังเป็นหลักสำคัญ คือ การเสริมสร้างสำนึกความเป็นชุมชนและท้องถิ่น หมู่บ้านจะเป็นผู้กำหนดอนาคตและจัดการหมู่บ้านด้วยภูมิปัญญา ชาวบ้านการระบุดู-ประสงค์ของโครงการเพิ่มประสิทธิภาพชัดเจน ว่าเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน มีอยู่จำนวนถึง 74,881 กองทุน สามารถพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน สิ่งที่เกิดขึ้นคือ สร้างรายได้สร้างโอกาส สำหรับบัณฑิตว่างงาน จำนวน 74,881 คน และได้ยกระดับฐานะการศึกษา และศักยภาพด้านการบริหารโครงการ โดยเฉพาะบัณฑิตที่อยู่ในชนบทที่ยากจน ได้เพื่อสร้างศักยภาพและ

ยกระดับการศึกษาของบัณฑิตให้มีทักษะในการบริหารจัดการ นับเป็นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ อีกทางสิ่งสำคัญ คือ ข้อมูลต่าง ๆ ที่ขาดหายไปจากหมู่บ้านจะถูกนำมาใช้เพื่อวางแผนให้สอดคล้อง กับนโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ผลการวิจัยของกองทุนรวมทั้งสิ้น 74,881 กองทุน ข้อมูล ต่าง ๆ ของหมู่บ้านล้วนเป็นระบบมีประสิทธิภาพและมีรายงานผลความก้าวหน้า นโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเป็นระยะ ๆ อย่างต่อเนื่อง

การศึกษาแบ่งเป็นภาคทฤษฎี ร้อยละ 20 และภาคปฏิบัติ ร้อยละ 80 โดยภาคปฏิบัติจะเน้น การปฏิบัติงาน ภาคสมทบเพื่อศึกษาหมู่บ้าน พร้อมฝึกปฏิบัติการวิจัยในพื้นที่

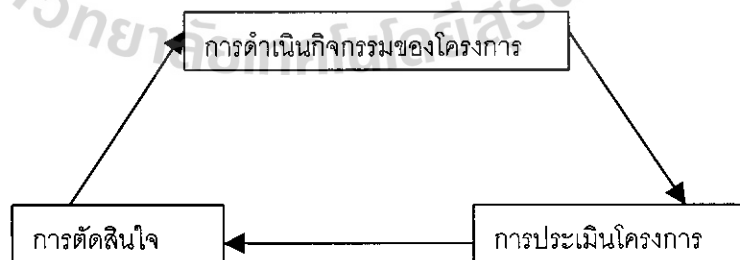
จากโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง รัฐบาลเชื่อว่า ปัญหาเศรษฐกิจของชาติบ้านเมืองจำเป็นต้องแก้ด้วยการพัฒนาสังคม การเมือง การศึกษา วัฒนธรรม และที่สำคัญ คือการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้ คิดเป็น ทำเป็น รู้จัก การตัดสินใจ และแก้ไขปัญหาได้ด้วยตนเอง

4. หลักการประเมินโครงการรูปแบบการประเมินแบบชิพพ์โมเดล

การประเมินกองทุนหมู่บ้านฯ มีหลักการประเมินโครงการรูปแบบการประเมินแบบชิพพ์โมเดล ได้มีผู้เชี่ยวชาญด้านการประเมิน ให้ความหมายของการประเมิน ดังนี้

1. รูปแบบการประเมินแบบชิพพ์โมเดล

จำเนียร สุขหลาย และคณะ ได้สรุป “รูปแบบการประเมินแบบ ชิพพ์โมเดล” ในหนังสือ รวมบทความทางการประเมินโครงการ ดังนี้

แผนภูมิที่ 2 ความคิดพื้นฐานการประเมินของสต๊ฟเฟิลบีม

สตฟเฟิลบีมได้จำแนกขั้นตอนของการประเมินเป็น 3 ขั้นตอน คือ

ขั้นตอนที่ 1 กำหนด หรือระบุข้อมูลที่ต้องการ

ขั้นตอนที่ 2 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นตอนที่ 3 วิเคราะห์และจัดการสารสนเทศ เพื่อนำเสนอผู้บริหาร

และได้กำหนดประเด็นที่ประเมินออกเป็น 4 ประเภท ซึ่งเป็นที่มาของการกำหนดชื่อของรูปแบบการประเมินว่า รูปแบบการประเมินแบบซีป (CIPP Model) ที่มาจากอักษรภาษาอังกฤษตัวแรกของประเด็นที่จะประเมิน รายละเอียด ดังนี้

1. การประเมินสภาพแวดล้อม (Context Evaluation : C) เป็นการประเมินก่อนการดำเนินการ-โครงการ เพื่อพิจารณาหลักการและเหตุผล ความจำเป็นที่ต้องดำเนินโครงการ ประเด็นปัญหา และความเหมาะสมของเป้าหมายโครงการ
2. การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation : I) เป็นการประเมิน เพื่อพิจารณาความเหมาะสมของความพอเพียงของทรัพยากร อาทิ จำนวนคน งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ รวมทั้งเทคโนโลยีและแผนการของการดำเนินโครงการ
3. การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation : P) เป็นการประเมินเพื่อหาข้อบกพร่องของการดำเนินการ ที่จะใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนา แก้ไข ปรับปรุง ให้การดำเนินการช่วงต่อไปมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยมีการบันทึกไว้เป็นหลักฐานทุกขั้นตอน
4. การประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้น (Product Evaluation : P) เป็นการประเมินเพื่อเปรียบเทียบผลผลิตที่จะเกิดกับจุดประสงค์ของโครงการ

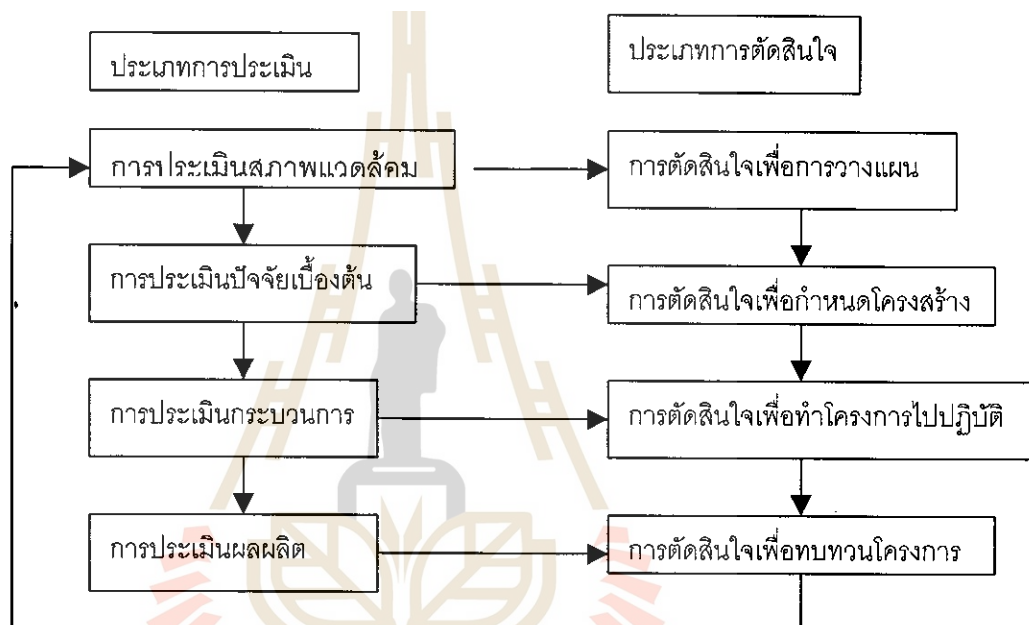
นอกจากนี้ได้นำเสนอประเภทของการตัดสินใจที่สอดคล้องกับประเด็นที่ประเมินดังนี้

1. การตัดสินใจเพื่อการวางแผน (Planing Decisions) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากการประเมินสภาพแวดล้อม
2. การตัดสินใจเพื่อกำหนดโครงสร้างของโครงการ (Structuring Decisions) เป็นขั้นการตัดสินใจ ที่ใช้ข้อมูลจากปัจจัยเบื้องต้น ที่ได้นำไปใช้ในการกำหนดโครงสร้างของแผนงาน และขั้นตอนของการดำเนินการของโครงการ
3. การตัดสินใจเพื่อนำโครงการในปฏิบัติ (Implementing Decision) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากการประเมินกระบวนการ เพื่อพิจารณาควบคุมการดำเนินการให้เป็นไปตามแผน และปรับปรุงแก้ไขการดำเนินการ ให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด

4. การตัดสินใจเพื่อทบทวนโครงการ (Recycling Decision) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากการประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้น เพื่อพิจารณาการยุติ ล้มเลิก หรือปรับขยายโครงการที่จะนำไปใช้ในโอกาสต่อไป

สต๊อฟเฟิลบีมได้นำเสนอแผนภูมิแสดงความสัมพันธ์ระหว่างการตัดสินใจและประเภทของการประเมินกับการตัดสินใจดังแผนภูมิที่ 3

แผนภูมิที่ 3 ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการประเมินและการตัดสินใจของสต๊อฟเฟิลบีม

หลักการประเมินโครงการรูปแบบการประเมินแบบซิฟฟ์โมเดล สต๊อฟเฟิลบีม กล่าวว่า “ การประเมิน เป็นกระบวนการของการระบุ หรือกำหนดข้อมูลที่ต้องการ รวมทั้งการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล และนำข้อมูลมาวิเคราะห์และสังเคราะห์ให้เกิดสารสนเทศที่มีประโยชน์ เพื่อนำเสนอสำหรับใช้เป็นทางเลือกในการตัดสินใจ” โดยมีแนวความคิดพื้นฐาน

ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านฯครั้งนี้ ผู้เขียนจะใช้กรอบความคิดทฤษฎีในการประเมินโดยใช้รูปแบบของการประเมินแบบ ซิฟฟ์โมเดล ดังกล่าว

5. หลักวิชาที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ

การประเมินโครงการ ผู้เขียนได้นำหลักวิชาที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ มาใช้สำหรับเป็นข้อมูลการประเมินกองทุนหมู่บ้าน ดังนี้

1. เครือข่ายองค์กรการเรียนรู้ ระดับอำเภอสนับสนุนการปฏิบัติงานของคณะกรรมการสนับสนุนและติดตามการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านระดับอำเภอ เครือข่ายองค์กรเกิดการรวมกลุ่มของชาวบ้านในหมู่บ้าน/ชุมชน และตำบล อำเภอ ร่วมกันแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นกับกองทุนแต่ละกองทุน
1. บทบาทเครือข่ายระดับอำเภอในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านฯ
  - 1.1 แลกเปลี่ยนข้อมูล ข่าวสาร ภายในแต่ละตำบล
  - 1.2 เป็นศูนย์กลางในการประสานงานในระดับตำบล
  - 1.3 ส่งเสริม สนับสนุนกองทุนหมู่บ้านทุกหมู่บ้านในตำบล
  - 1.4 รวมพลังแก้ไขปัญหา ทำแผนในการพัฒนากองทุน แก้ไขระเบียบสรุปผลงานกองทุน
  - 1.5 ได้นำความรู้จากเครือข่ายไปบูรณาการใช้ในกองทุน
  - 1.6 ช่วยชี้แจงเสนอแนะวิธีการทำงานต่าง ๆ ให้แก่กองทุนแต่ละกองทุนไปปฏิบัติในแนวทางเดียวกัน
  - 1.7 เพื่อเพิ่มความเข้มแข็งให้แก่กองทุนหมู่บ้านฯ
  - 1.8 แต่ละตำบลแต่งตั้งประธาน รองประธาน กรรมการเครือข่าย และวิทยากรเครือข่าย
  - 1.9 มีการประชุมเครือข่ายทุกเดือน
  - 1.10 แลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการทำงานซึ่งกันและกัน

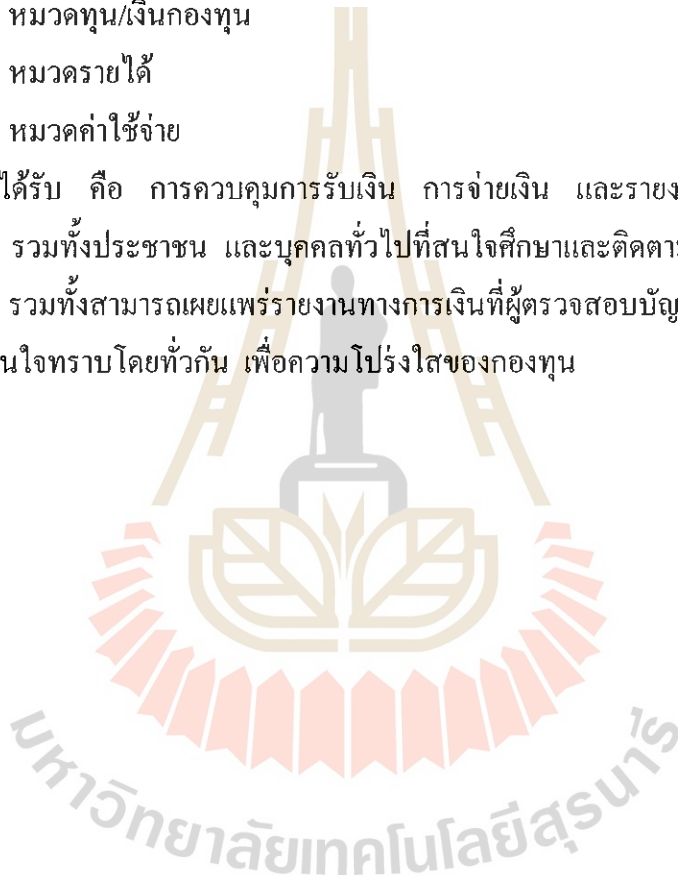
2. ระบบบัญชีกองทุนหมู่บ้านฯ

การจัดทำบัญชีกองทุนหมู่บ้านฯเป็นแนวทางในการควบคุมการทำบัญชีกองทุนของคณะกรรมการกองทุน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้มีหน้าที่รับผิดชอบการทำบัญชีกองทุนสามารถใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงาน และให้คณะกรรมการกองทุนใช้เป็นแนวทางในการตรวจสอบ ซึ่งคณะกรรมการกองทุน สามารถกำหนดวิธีการในการควบคุมเพิ่มเติม หรือแตกต่างตามความเหมาะสม

แนวทางการจัดทำบัญชีกองทุนหมู่บ้านฯ จัดทำโดยอาศัยข้อเท็จจริงในการดำเนินกิจกรรมตามปกติมากกว่าตามหลักวิชาการ ในการจัดทำบัญชีเป็นแบบการบันทึบบัญชีตามคู่มือใช้หลักการบัญชีอย่างง่าย โดยแบ่งเป็นหมวดหมู่ของบัญชีได้ ดังนี้

1. หมวดสินทรัพย์
2. หมวดหนี้สิน
3. หมวดทุน/เงินกองทุน
4. หมวดรายได้
5. หมวดค่าใช้จ่าย

ประโยชน์ที่ได้รับ คือ การควบคุมการรับเงิน การจ่ายเงิน และรายงานการเงิน เสนอคณะกรรมการทุกระดับ รวมทั้งประชาชน และบุคคลทั่วไปที่สนใจศึกษาและติดตามประเมินผลการดำเนินงานของกองทุน รวมทั้งสามารถเผยแพร่รายงานทางการเงินที่ผู้ตรวจสอบบัญชีรับรองแล้วให้สมาชิกและประชาชน ผู้สนใจทราบโดยทั่วกัน เพื่อความโปร่งใสของกองทุน

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการประเมินโครงการ

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเป็นการศึกษารายกรณีเฉพาะ หมู่บ้านหนองยารักษ์ หมู่ที่ 12 ตำบลพุดซา อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งผู้เขียนได้เข้าปฏิบัติงานตั้งแต่เดือน ธันวาคม 2544 ในโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยวิธีการประเมินโครงการประกอบด้วย

1. รูปแบบการประเมิน

รูปแบบที่ประยุกต์ใช้ในการประเมิน คือ ซิปป์โมเดล ตามที่ได้เสนอในบทที่ 1 ซึ่งประกอบด้วยการประเมิน 4 องค์ประกอบ ทั้งระดับหมู่บ้านและระดับรายบุคคล

- 1.1 การประเมินสภาวะแวดล้อม (Context Evaluation) เป็นการประเมินสภาพทั่วไปของหมู่บ้านและสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน
- 1.2 การประเมินปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation) เป็นการประเมินกระบวนการกองทุนหมู่บ้านและสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน
- 1.3 การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) เป็นการประเมินกระบวนการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านทั้งหมู่บ้านและสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน
- 1.4 การประเมินผลผลิต (Product Evaluation) เป็นการประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้นจากกระบวนการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านทั้งหมู่บ้านและสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร มีความหมายว่า กลุ่มทั้งหมดที่ต้องการจะศึกษาซึ่งอาจจะเป็น บุคคล กลุ่มบุคคล องค์กร หน่วยการปกครองภายใน หรือสิ่งมีชีวิตอื่น ๆ ซึ่งสามารถมองเห็นได้

กลุ่มตัวอย่าง หมายถึง กลุ่มที่ถูกเลือกจากประชากรขึ้นมาเป็นตัวอย่างเพื่อใช้เป็นตัวแทนของประชากรในการศึกษา ดังนั้น กลุ่มตัวอย่าง คือ ตัวแทนประชากรที่ต้องการศึกษา คือ จำนวนสมาชิกกองทุนหมู่บ้านและผู้กู้

ประชากรหรือผู้ให้ข้อมูลสำหรับการประเมิน คือ ชาวบ้านในหมู่บ้านหนองยารักษ์ หมู่ที่ 12 ซึ่งมีสถานภาพและบทบาทหน้าที่ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ดังนี้ ผู้นำหมู่บ้าน (ผู้ใหญ่บ้าน) ผู้อาวุโส สมาชิก

กองทุนหมู่บ้าน สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) กลุ่มแม่บ้าน อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) เจ้าหน้าที่อนามัยหนองยารักษ์ ครู พระภิกษุ

กลุ่มตัวอย่าง คือ ชาวบ้านที่เป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้านหนองยารักษ์ หมู่ที่ 12 จำนวน 89 คน โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม (Cluster Randon Sampling) เป็นวิธีการสุ่มที่จำแนกประชากรออกเป็นกลุ่ม ๆ ตามโครงการของผู้กู้เงินกองทุนหมู่บ้านซึ่งจะมีอยู่ด้วยกัน 4 กลุ่ม คือ การผลิตทางการเกษตร ค้าขาย การบริการ อุตสาหกรรมในครัวเรือน และการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เป็นวิธีการสุ่มแบบเจาะลึกกรณี

3. ตัวแปรและตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินโครงการ

ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านหนองยารักษ์ หมู่ที่ 12 ได้กำหนดตัวชี้วัดในการประเมินแบบ CIPP Model การประเมินทั้ง 4 องค์ประกอบ ได้แก่ บริบท ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ ผลผลิต และได้แยกออกเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 และ ส่วนที่ 2 ตารางที่ 1 แสดงตัวชี้วัดการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านฯ

หน่วยการประเมิน	ตัวชี้วัดการประเมิน
หน่วย A	
บริบทหมู่บ้าน (Context : C)	C 1 ประวัตินหมู่บ้าน
	C 2 สภาพภูมิศาสตร์
	C 3 สภาพเศรษฐกิจและสังคม
	C 4 วัฒนธรรมประเพณี
	C 5 โครงสร้างทรัพยากรธรรมชาติ
	C 6 ผู้นำหมู่บ้านการรวมกลุ่มและภูมิปัญญาท้องถิ่น
	C 7 โครงการพัฒนาที่ผ่านมา
	C 8 ความเข้มแข็งของหมู่บ้าน
ปัจจัยนำเข้า (Input : I)	I 1 นโยบาย ระเบียบ แนวทางปฏิบัติ
	I 2 การประชาสัมพันธ์
	I 3 คณะอนุกรรมการระดับอำเภอ

ตารางที่ 1 (ต่อ) แสดงตัวชี้วัดการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านฯ

หน่วยการประเมิน	ตัวชี้วัดการประเมิน
กระบวนการ (Process : Pc)	I 4 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน
	I 5 การเตรียมความพร้อม การสร้าง ความรู้ความเข้าใจ แก่คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน
	I 6 เงินกองทุน 1 ล้านบาท
	I 7 เงินสะสมอื่นๆ
	I 8 บัณฑิตกองทุนหมู่บ้าน
	Pc 1 การจัดทำระเบียบกองทุนหมู่บ้าน
	Pc 2 การจัดทำเอกสารเพื่อขอขึ้นทะเบียน
	Pc 3 ระเบียบบัญชีกองทุนหมู่บ้าน
	Pc 4 กิจกรรมเกี่ยวกับสมาชิกกองทุน
	Pc4.1 การรับสมัคร
Pc4.2 การฟื้นฟูสภาพ	
Pc4.3 ประเภทสมาชิก	
Pc5 กิจกรรมเกี่ยวกับการกู้เงินกองทุน	
Pc5.1 ขั้นตอนการขอกู้	
Pc5.2 การคัดเลือกผู้กู้	
Pc5.3 การโอนเงินให้ผู้กู้	
Pc5.4 การรับชำระหนี้	
Pc6 การส่งเสริมการใช้หนี้เงินกู้	
Pc6.1 การแนะนำวิธีทำธุรกิจ	
Pc6.2 การช่วยเหลือตลาด	
Pc7 การตรวจสอบการใช้จ่ายเงินกู้	
Pc8 การจัดทำรายงานและเผยแพร่ผลการดำเนินงาน	
Pc9 การจัดสรรผลประโยชน์	
Pc10 การสร้างเครือข่ายองค์กร	

ตารางที่ 1 (ต่อ) แสดงตัวชี้วัดการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านฯ

หน่วยการประเมิน	ตัวชี้วัดการประเมิน
ผลผลิต (Product : Pd)	Pd1 จำนวนสมาชิกกองทุน
	Pd2 จำนวนผู้ได้เงินกู้
	Pd3 ยอดเงินให้กู้
	Pd4 จำนวนผู้ชำระคืนตามกำหนด
	Pd5 ยอดเงินชำระตามกำหนด
	Pd6 กองทุนสะสม
	Pd7 การใช้เงินกู้ตามวัตถุประสงค์
	Pd8 ทัศนคติของชุมชนต่อกองทุน
	Pd9 การเกิดเครือข่ายองค์กรการเรียนรู้
	Pd10 ความสามารถในการพึ่งพาตนเอง
	Pd11 ความเข้มแข็งของชุมชนที่เกิดจากกองทุนหมู่บ้าน
หน่วย B	
บริบทหมู่บ้าน (Context : C)	C9 อาชีพเดิม (หลักและรอง)
	C10 สมาชิกในครอบครัว
	C11 สภาพการอยู่อาศัย
	C12 รายได้ของครอบครัว
	C13 หนี้สินของครอบครัวก่อนกู้เงิน กองทุน
ปัจจัยนำเข้า (Input : I)	I9 จำนวนเงินกู้ที่ได้รับอนุมัติ
	I10 จำนวนเงินลงทุนนอกเหนือจากเงินกู้
	I11 วัตถุประสงค์การกู้เงินตามโครงการ
	I12 สถานที่วัสดุอุปกรณ์และวัตถุดิบในการประกอบอาชีพ
	I13 ความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพ
	I14 จำนวนแรงงาน
กระบวนการ (Process : Pc)	Pc11 การใช้จ่ายเงินกู้
	Pc12 การหาความรู้เพิ่มเติม
	Pc13 การหาตลาด

ตารางที่ 1 (ต่อ)

หน่วยการประเมิน

ตัวชี้วัดการประเมิน

ผลผลิต (Product : d)	Pc14 การทำบัญชีใช้จ่ายเงิน Pd12 ผลที่ได้ตามวัตถุประสงค์ของการกู้ Pd2.1 ผลโดยตรง Pd2.2 ผลโดยอ้อม
----------------------	--

4. เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินผลโครงการ

เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินโครงการกองทุน ผู้เขียนได้นำเครื่องมือวัดทางสังคมศาสตร์มาใช้ในการเก็บข้อมูล

การสังเกต (Observation) เป็นการสังเกตแบบไม่มีโครงสร้าง (Unstructured Observation Form) ที่แน่นอนอาศัยการสังเกตตามกำหนดแต่ละประเด็นหลักที่สังเกตโดยไม่มีรายละเอียด สังเกตภาพโดยรวมและตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ข้อมูลที่ได้จากการสังเกตส่วนใหญ่จะเป็นข้อมูลของบริษัทชุมชน เช่น ลักษณะที่ตั้งหมู่บ้านอาณาเขตติดต่อ ลักษณะภูมิประเทศ และสภาพเศรษฐกิจและสังคม

การสัมภาษณ์ (Interview) เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลที่สอดคล้องกับ การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านเป็นอย่างมากเพราะผู้ให้ข้อมูลสามารถให้ข้อมูลโดยตรงตามวัตถุประสงค์ของการประเมิน ซึ่งสามารถนำไปใช้ในการสอบถามกลุ่ม ตัวอย่าง เช่น คำถามจากแบบรายาย (แบบ บร. ต่าง ๆ) ที่ใช้เป็นส่วนหนึ่งของการเก็บข้อมูลจากหมู่บ้าน โดยคำถามในการสัมภาษณ์จะอยู่ในแบบสัมภาษณ์เป็นเรื่องเกี่ยวกับหมู่บ้านและข้อมูลระดับบุคคล

นอกจากการสัมภาษณ์จากแบบรายงานต่าง ๆ แล้วยังสัมภาษณ์ในด้านต่าง ๆ จากบุคคลและกลุ่มบุคคลเพื่อได้ข้อมูลที่บรรล่วัตถุประสงค์และความเที่ยงตรงของข้อมูล

แบบสอบถามและแบบสำรวจ ใช้ในการประเมินดัชนีวัดความเข้มแข็งของหมู่บ้าน การจัดเวทีประชาคมเพื่อให้ได้ปัญหาที่แท้จริง ตลอดจนแนวทางแก้ไขปัญหาโดยในรูปแบบของ AIC (Appreciation Influence Control) และการจัดประชุมกลุ่มกองทุนหมู่บ้าน เพื่อทราบถึงปัญหาของผู้กู้และแนวทางแก้ไขปัญหา

การศึกษาจากเอกสาร ซึ่งเป็นข้อมูลที่จัดเก็บไว้แล้วในรูปของ ข้อมูลมือสอง (Secondary Data) ได้แก่ ข้อมูลจาก จปฐ. กชช 2 ค. เอกสารบรรยายสรุปข้อมูลหมู่บ้าน สดยถ. (สุขภาพดีถ้วนหน้าอย่างยั่งยืน) ซึ่งข้อมูลจะอยู่ที่สถานีอนามัยบ้านหนองยารักษ์และที่ทำการผู้ใหญ่บ้าน องค์การบริหารส่วนตำบล และเอกสารจากสำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ข้อมูล (Data) หมายถึง ข้อเท็จจริงที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลได้จากกลุ่มเป้าหมาย หรือ เอกสารหรือหลักฐานที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้ในการประเมิน

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ

1. รวบรวมและศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลหมู่บ้าน เช่น ระเบียบกองทุนหมู่บ้าน หนองยารักษ์ บ้านทีก กทบ2. ข้อบังคับ หรือเอกสารที่เกี่ยวข้องกับโครงการ
2. ศึกษา สังเกต สัมภาษณ์ คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน ผู้ที่เป็นสมาชิกกองทุน สมาชิกผู้ดูแลและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง เช่น ผู้อาวุโส ผู้ทรงคุณวุฒิ
3. เก็บรวบรวมข้อมูลที่ได้จากกระบวนการทางสังคมศาสตร์ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้
4. วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลและที่ทำการศึกษาเพิ่มเติม
5. สรุปข้อมูลข้อเสนอแนะและนำเสนอข้อมูล

ระยะเวลาในการเก็บข้อมูล

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้าน ฯ ใช้เวลาการประเมิน 10 เดือน เริ่มตั้งแต่ ธันวาคม 2544 - กันยายน 2545 โดยการกำหนดเวลาในการดำเนินงาน ดังนี้

กิจกรรม	ระยะเวลาดำเนินการ (เดือน)									
	ธ.ค.	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.
	2544	2545	2545	2545	2545	2545	2545	2545	2545	2545
ศึกษาเอกสาร	←→									
ศึกษากลุ่มผู้รู้		←→								
เก็บรวบรวมข้อมูล			←→							
สังเคราะห์วิเคราะห์						←→				
สรุปข้อมูลและอภิปราย							←→			

ตาราง 2 แสดงขั้นตอนการปฏิบัติงานในพื้นที่

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ในลักษณะการบรรยายและสังเคราะห์ให้สอดคล้องความสมเหตุสมผล ความเป็นไปได้ของข้อมูล ในการประเมินโครงการจากการสัมภาษณ์ สังเกต วิเคราะห์เอกสาร และสังเคราะห์ข้อมูลเชิงประจักษ์ถึง สภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านโดยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและสมาชิกกองทุนที่กู้เงินดำเนินงานตามวัตถุประสงค์

บทที่ 4

ผลการประเมินบริบทชุมชน

การประเมินกองทุนหมู่บ้านหนองยารักษ์ หมู่ที่ 12 ผลการติดตามประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านฯ ประกอบด้วยการรายงานข้อมูล ตามกรอบความคิดทฤษฎี แบบซิปปโมเดล (CIPP Model) ซึ่งมี 5 ตอน ดังนี้

1. ผลการประเมินบริบทชุมชน
2. ผลการประเมิน โครงการ โดยภาพรวม
3. ผลการประมวลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้กู้
4. ผลอื่น ๆ ที่เกิดขึ้นจากโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ
5. สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการทำสารนิพนธ์ 4 ประการ อันได้แก่
เพื่อทราบว่ากองทุนหมู่บ้านบรรลุเป้าหมายเพียงใด
เพื่อทราบปัจจัยด้านบวก และด้านลบ
เพื่อทราบว่าได้เกิดองค์การเครือข่ายของการเรียนรู้หรือไม่
เพื่อทราบตัวชี้วัดความเข้มแข็งของหมู่บ้าน

โดยประเมินตามสภาพจริง ตัวแปรหรือตัวชี้วัด จึงจะนำเสนอข้อมูล ตามที่เห็นสมควรและแสดงเกณฑ์ คู่กับการเสนอข้อมูลและผลการตัดสินใจ รายงานการประเมินกองทุนหมู่บ้านทั้ง 5 ตอน มีดังต่อไปนี้

1. ผลการประเมินบริบทชุมชน

1.1 บริบทระดับประเทศ

1.1.1 ความยากจนของประเทศ

ความยากจนในประเทศไทยตั้งแต่อดีตไทยประสบความสำเร็จในการแก้ปัญหาความยากจน เพราะมีอัตราเติบโตทางเศรษฐกิจต่อปีมาตลอด ประชากรในประเทศไทยมีรายได้โดยเฉลี่ยเพิ่มในอัตราสูง ขณะที่การจ้างงานที่ไม่มีฝีมือ ภาคเอกชนขยายตัวโดยเฉพาะการก่อสร้าง แต่วิกฤติที่เกิดขึ้น ความยากจนของประชากรในประเทศไทยปี 2542 เพิ่มขึ้น อย่างไรก็ตามความยากจนปี 2543 ก็ยังมากกว่าช่วงก่อนวิกฤติ

ความยากจนส่วนใหญ่เกิดในชนบทโดยเฉพาะภาคอีสาน สัดส่วนความจนสูงขณะที่ในเขตพื้นที่ภาคกลางอัตราความยากจนของประชาชนมีอัตราที่น้อยกว่าในภาคอีสาน

ความยากจนบางพื้นที่เป็นความยากจนแบบชี้ขาด แบบซ้ำซาก เพราะต้องสนองต่อการขยายตัวทางเศรษฐกิจได้น้อยกว่าพื้นที่อื่น ในแผนการพัฒนาความยากจนไม่ได้มีสาเหตุมาจากการขาดรายได้โดยตรง แต่ยังคงเกิดจากความยากจนในการเข้าถึงบริการขั้นพื้นฐาน ทรัพยากรและการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ นอกจากนี้ในการแก้ปัญหาความยากจน โดยจะสร้างบรรยากาศในการลงทุน การทุจริต คอร์รัปชัน ช่วยเหลือนักลงทุนที่จะเข้ามาติดต่อกับราชการ

1.1.2 นโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs)

สาระสำคัญ

• การพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม แบ่งเป็น

- บทบาทและความสำคัญของ SMEs
- ทิศทางและแนวคิดในการพัฒนา SMEs การอุตสาหกรรม
- กลยุทธ์ และมาตรการในการพัฒนา SMEs

บทบาทและความสำคัญของ SMEs

ในภาคอุตสาหกรรมแรงงานประมาณกึ่งหนึ่งและการจ้างงานที่เกิดขึ้นหลังวิกฤตการประมาณร้อยละ 60 อยู่ใน SMEs ประมาณร้อยละ 30 ของวิสาหกิจไทย พึ่งพาดตลาดต่างประเทศ อุตสาหกรรมส่งออก วัตถุดิบแปรรูป ขึ้นต้นและชิ้นส่วนที่ผลิตภายในประเทศ ส่วนหนึ่งการเพิ่มขีดความสามารถผลิตเพื่อส่งออกและ SMEs ที่รับช่วงการผลิตจากผู้ส่งออกจึงเป็นกุญแจสำคัญในการกระตุ้นเศรษฐกิจของไทยและสร้างรายได้ที่เป็นเงินตราต่างประเทศในภาพรวม

นอกจากนี้วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่กระจายอยู่ทั่วภูมิภาคของประเทศผลิตสินค้าและบริการสนองความต้องการของราษฎร ผู้บริโภคในท้องถิ่นห่างไกลจึงกระจายรายได้และความเจริญสู่ภูมิภาค

ทิศทางแนวความคิดในการพัฒนา SMEs ภาคอุตสาหกรรม

การประกอบธุรกิจของ SMEs ได้เปลี่ยนไปอย่างรวดเร็ว อันเป็นผลจากการเปิดเสรีทางการค้าและความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี สารสนเทศ การกระจายสินค้า ปัจจัยที่กำหนดความสามารถและเปลี่ยนจากฐานทรัพยากรธรรมชาติและแรงงานที่มีค่าแรงสู่การนำเสนอสินค้ารูปแบบใหม่ ๆ การเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร และความสามารถในการใช้ประโยชน์ ไม่ว่าจะมุ่งตลาดภายในหรือต่างประเทศเข้าสู่-

มาตรฐานสากลและยกระดับการผลิตให้ทัดเทียมคู่แข่งรวมถึงต้องมีความสามารถประกอบธุรกิจในลักษณะเป็นนานาชาติมากขึ้น

วิสัยทัศน์ของการพัฒนา SMEs ภาคอุตสาหกรรม มีส่วนประกอบสำคัญที่มีบทบาทต่อการพัฒนา SMEs ในประเทศไทยได้แก่

1. วิสัยทัศน์ ของการพัฒนา SMEs ขนาดกลางและขนาดย่อม มีขีดความสามารถในการแข่งขันระดับสากล
2. วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของคนไทยมีความเข้มแข็ง สามารถพึ่งพาตนเองและการตลาด
3. วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมมีความเชื่อมโยงกับวิสาหกิจขนาดใหญ่และในทุกๆภูมิภาคอย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ นำไปสู่ความสมดุลในโครงสร้างกลไกที่สามารถช่วยบรรเทาผลกระทบจากความผันผวนในเศรษฐกิจโลกที่อาจเกิดขึ้น

กลยุทธ์และมาตรการในการพัฒนา SMEs ประกอบด้วย

- กลยุทธ์ที่ 1 ยกระดับความสามารถด้านเทคโนโลยีและการจัดการ
- กลยุทธ์ที่ 2 พัฒนาผู้ประกอบการและทรัพยากรบุคคลของ SMEs
- กลยุทธ์ที่ 3 สร้างและขยายโอกาสด้านการตลาดแก่ SMEs
- กลยุทธ์ที่ 4 เพิ่มขีดความสามารถของสถาบันการเงินและการสร้างกลไกเสริมทาง SMEs
- กลยุทธ์ที่ 5 ปรับปรุงสภาพแวดล้อมของธุรกิจ
- กลยุทธ์ที่ 6 พัฒนาวิสาหกิจรายย่อยและวิสาหกิจชุมชน
- กลยุทธ์ที่ 7 สร้างความเชื่อมโยงและพัฒนากลุ่มวิสาหกิจครบวงจร

กลไกการบริหารแผน

แผนแม่บทการพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ภาคอุตสาหกรรม ภาคการค้าและการบริการสินค้า ได้อย่างเสร็จสมบูรณ์ จะสามารถช่วยวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ไปในทางเดียวกัน มีกำลังการผลิตที่เข้มแข็งมากสามารถฟื้นเศรษฐกิจของประเทศ อันจะส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนในประเทศ

1.1.3 ภาวะการขาดดุลการค้าของประเทศ

ภาวะการขาดดุลการค้าของประเทศในปี 2545 ประเทศไทยมีดุลการค้าเกินดุล ซึ่งลดลงจากปี 2544 ในขณะที่การเกินดุลบัญชีเดินสะพัดลดลงจากปีก่อนเช่นเดียวกัน สำหรับปี 2546 การขยายตัวของการนำเข้าและการใช้จ่ายของประชาชนในประเทศ จะส่งผลให้ฐานะการเกินดุลทั้งสอง มีแนวโน้มลดลงอีก

1.1.4 สภาพแวดล้อมของประเทศในปัจจุบัน

ด้านภาวะเศรษฐกิจ 5 ปี ที่ผ่านมามีเศรษฐกิจไทยฟื้นตัวดีขึ้น แต่หลังจากนโยบายเศรษฐกิจมหภาค ทำให้เสถียรภาพของเศรษฐกิจปรับตัวดีขึ้น ส่งผลให้เศรษฐกิจขยายตัวอย่างต่อเนื่อง แต่ปี 2544 เศรษฐกิจโลกลดลง ทำให้เศรษฐกิจการขยายตัวของประเทศไทยลดลง แม้ว่าอุปสงค์จะเพิ่มขึ้น แต่การส่งออกทั้งปริมาณและมูลค่าลดลง

สรุปว่า นโยบายการบริหารเศรษฐกิจในระยะต่อไป ควรจะมีการกระตุ้นเศรษฐกิจในระยะสั้น โดยใช้นโยบายการเงินและการคลัง ดูแลให้เศรษฐกิจฟื้นตัวเต็มที่ และขยายตัวอย่างต่อเนื่อง

แนวทางในการบริหารการเงิน ต้องให้ความสำคัญกับการสร้างภูมิคุ้มกันกับระบบการเงินเพื่อป้องกันวิกฤติ เช่น ติดตามดูแลการเคลื่อนย้ายเงินทุนสร้างระบบกำกับดูแลสถาบันการเงิน เปลี่ยนแปลงการดำเนินงาน ให้มีประสิทธิภาพ เช่น ประเมินความเสี่ยง การสนับสนุนตลาดทุนให้เป็นแหล่งระดมเงินทุนของเศรษฐกิจ เพื่อไม่ให้พึ่งพาสถาบันการเงินมากเกินไป

แนวทางการบริหารนโยบายการคลัง ต้องให้ความสำคัญกับการบริหารหนี้สินและดูแลฐานะการคลังให้มีความยั่งยืนในระยะยาว เช่น เดียวกันกับนโยบายภาษี และรายจ่ายต้องสนับสนุนเป้าหมายทางเศรษฐกิจและสังคม โดยไม่ให้เสียวินัยทางการคลังรวมทั้งให้มีการกระจายอำนาจ การคลังสู่ท้องถิ่น

1.1.5 ความเดือดร้อนและการเป็นหนี้สินของประชาชน

ปัญหาหนี้สินของประชากรในประเทศเฉลี่ยของครัวเรือน มีหนี้สินคิดเป็น 124,330 บาท โดยครัวเรือนภาคเหนือมีบัญชีสูงสุดรองลงมาเป็นภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคใต้ ตามลำดับ

1.2 บริบทระดับท้องถิ่น

1.2.1 ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน

บ้านหนองยารักษ์เริ่มก่อตั้งประมาณร้อยกว่าปีมาแล้ว กลุ่มคนแรกที่มาเริ่มก่อตั้งหมู่บ้านมีสองตาชาย อพยพมาจากที่อื่นมาอาศัยอยู่ชื่อ ตาเพชร ยารักษ์ และได้สร้างบ้านอยู่ใกล้หนองน้ำแห่งหนึ่ง และจากคำบอกเล่าว่ามีผู้อพยพมาจากเขมรและลาวมาตั้งบ้านเรือนอยู่ใกล้ ๆ จากเดิมพื้นที่หมู่บ้านล้อมรอบไปด้วย ป่าและมีน้ำไหลจากที่สูงลงไปสู่ทุ่งนา ทุกครอบครัวที่อาศัยอยู่จะปรับพื้นที่ และจับจองที่ดิน ทำมาหากินเพราะสภาพแวดล้อมของหมู่บ้านอุดมสมบูรณ์มาก ต่อมาประชาชนในหมู่บ้านขยายตัวเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ ทางราชการจึงได้ตั้งขึ้นเป็นหมู่บ้านก็ได้มีความคิดกันว่าควรจะต้องตั้งชื่อหมู่บ้าน ดังนั้น การตั้งชื่อหมู่บ้านหนองยารักษ์ขึ้นโดยนำชื่อตาเพชรมาตั้งเป็นชื่อ “สระตาเพชร” และชื่อ ยารักษ์มาตั้งเป็นชื่อหมู่บ้าน “หนองยารักษ์” ในอดีตชาวบ้านมีอาชีพ ทำนา ทำสวนและค้าเมล็ดพันธ์ุ ทำหม้อดินเผา ผลผลิตที่ได้จะนำไปแลกเปลี่ยนของเครื่องใช้จาก ในอำเภอหรือตามหมู่บ้านใกล้เคียงที่สามารถแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกันได้ ส่วนใหญ่แล้วจะเป็นของกินและของใช้ เช่น นำหม้อดินเผาไปแลกเปลี่ยน แลกเสื้อผ้าหรือสิ่งของที่จำเป็น การเดินทางในอดีตจะใช้วัวเทียมเกวียน การศึกษา ชาวบ้านจะเรียนที่วัดมีครูสอนคือ เจ้าอาวาสประจำวัดหนองยารักษ์และเริ่มตั้งโรงเรียนเมื่อทางราชการให้เด็กเรียนจบภาคบังคับถึง ป.6 ชาวบ้านจึงได้ตั้งโรงเรียนโดยการร่วมแรงร่วมใจและการปฏิรูปการศึกษาของรัฐบาลในยุคนั้นและภาษาที่ใช้โดยส่วนใหญ่เป็นภาษาไทยโคราช และภาษาไทยกลาง

1.2.2 สภาพปัจจุบัน

ที่ตั้งหมู่บ้านและอาณาเขตติดต่อ

หมู่บ้านหนองยารักษ์ตั้งอยู่ทางทิศเหนือของตัวอำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา มีระยะทางประมาณ 20 กิโลเมตร และมีอาณาเขตติดต่อกับหมู่บ้านใกล้เคียงและสามารถเดินทางได้ทุกฤดูกาล มีอาณาเขตติดต่อดังนี้

ทิศเหนือ	ติดกับ	บ้านลำโพงใต้ หมู่ที่ 18 และบ้านเข้ว่าหมู่ที่ 11 ระยะทาง 1,000 เมตร
ทิศใต้	ติดกับ	บ้านส้มป่อย ตำบลหนองกระทุ่ม ระยะทาง 1,000 เมตร
ทิศตะวันออก	ติดกับ	บ้านหนองออก ตำบลจอหอ ระยะทาง 2,000 เมตร
ทิศตะวันตก	ติดกับ	บ้านดอนพัฒนา หมู่ที่ 10 ระยะทาง 2,000 เมตร

ลักษณะประชากร

หมู่บ้านหนองยารักษ์ มีจำนวนประชากร 817 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง 422 คน คิดเป็นร้อยละ 51.65 เพศชาย 395 คน คิดเป็นร้อยละ 48.35 กลุ่มอายุส่วนใหญ่อยู่ในช่วง 18 ปี - 50 ปี เต็มจำนวน 450 คน โดยรวมมีทั้งวัยรุ่น และวัยทำงานที่ครบครันแล้วช่วยให้มีการกระจายรายได้ในหมู่บ้าน การหารายได้ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพของตนเอง รองลงมาคือรับจ้าง ชาวบ้านหนองยารักษ์จะมีอาชีพเสริมคือ ทำฝ้ายนวม ดังนั้น ในหมู่บ้านจึงมีการจ้างงานและเกือบจะ 61.20% ที่มีความสามารถมีฝีมือทั้งในด้านเย็บ สอยและปั่นฝ้ายนวม และอีกกลุ่มที่รองลงมาคือ เด็ก 6 ปี - 12 ปี เต็ม จำนวน 72 คน คิดเป็น 8.8% ช่วงอายุ 50 - 60 ปี คิดเป็น 9.80% ในช่วง 6 ปี - 12 ปี เด็กทุกคนจะได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานและพ่อแม่สนับสนุนในการศึกษาชั้นสูง ๆ ขึ้นไปเพราะเห็นความสำคัญของการศึกษา คิดเป็น 8.81% และวัย 3 - 6 ปี เต็มเด็กจะได้รับการเตรียมเรียนอนุบาลเพื่อเตรียมความพร้อมในการศึกษาชั้นประถมศึกษาคิดเป็น 4.90% วัย 1 วัน - 3 ปี เต็มวัยนี้จะได้รับการฉีดวัคซีนและตรวจสุขภาพที่สถานีอนามัยหนองยารักษ์ ตามสมุดคู่มือเด็กอ่อน คิดเป็น 3.6% ส่วนวัย 12 - 14 ปี เต็ม และ 15 - 18 ปี เต็ม เด็กจะเริ่มศึกษาในระดับมัธยมต้นและได้รับการเอาใจใส่จากพ่อแม่เป็นอย่างดี โดยคิดเป็น 3.30% และ 3.43%

สภาพภูมิศาสตร์

หมู่บ้านหนองยารักษ์มีสภาพพื้นที่ราบสลับกับพื้นที่เป็นเนิน ซึ่งบริเวณพื้นที่ราบใช้ทำเกษตรกรรม เช่น ทำนา ปลูกผัก ส่วนบริเวณพื้นที่เนินจะใช้ปลูกพืชไร่ เช่น ปลูกมันสำปะหลัง บริเวณใกล้หมู่บ้านมีโบราณวัตถุที่อยู่ใกล้ประมาณ 3 กิโลเมตรชื่อ พระปรางค์ที่เก่าแก่อยู่วัดปรางค์ทอง

ลักษณะดิน

สภาพดินของหมู่บ้านหนองยารักษ์ในปัจจุบันมีลักษณะเป็นดินร่วนปนทรายไม่อุ้มน้ำมีความอุดมสมบูรณ์น้อย และขาดแร่ธาตุที่สำคัญในการเจริญเติบโตของพืช เนื่องจากการเพาะปลูกของเกษตรกรไม่มีการบำรุงรักษาหน้าดินอย่างสม่ำเสมอ การปลูกพืชของเกษตรกรพื้นที่ราบจะปลูกข้าวในฤดูฝนและปลูกผักในช่วงฤดูหลังจากที่เกี่ยวข้าว การปลูกข้าวจะอาศัยแหล่งน้ำธรรมชาติ คือคลองชลประทานและฝายกั้นน้ำ ส่วนพื้นที่ที่เป็นเนินจะใช้ปลูกมันสำปะหลังที่เหมาะสมกับสภาพดินจะมีผู้นิยมปลูกมาก เนื่องจากมันสำปะหลัง มีความคงทนต่อสภาพดินฟ้าอากาศได้ดีและไม่มีแมลงรบกวน การปลูกมันสำปะหลังยังต้องอาศัยน้ำฝนเป็นส่วนใหญ่

แหล่งน้ำในหมู่บ้าน

แหล่งน้ำในหมู่บ้านมีแหล่งบ่อน้ำบาดาล 3 บ่อ ใช้ได้ไม่ตลอดปี และมีสระน้ำ 1 สระเพื่อให้ชาวบ้านใช้และสามารถใช้ได้ตลอดปี ส่วนคลองน้ำมี 2 แห่ง เป็นคลองชลประทาน ใช้สำหรับเพาะปลูก และฝายกั้นน้ำจะมีน้ำในช่วงฤดูฝนและช่วงปลูกข้าว ปลูกผัก ส่วนบ่อน้ำตื้นจะมี 15 บ่อ เพราะชาวบ้านจะใช้เก็บน้ำได้ใช้สำหรับปลูกผักฤดูแล้ง

ลักษณะการตั้งบ้านเรือน

หมู่บ้านหนองยารักษ์มีการตั้งบ้านเรือนรวมกันเป็นกลุ่ม มีถนนสายใหญ่เชื่อมถนน โลกสูง – โลกกรวด ถนนกว้างพอรถสวนกันได้ ลักษณะเป็นถนนลาดยางมะตอยและถนนที่ใช้ภายในหมู่บ้านจะเป็นถนนคอนกรีต ซึ่งมีสายทางเชื่อมระหว่างภายในหมู่บ้านจำนวน 9 สาย ลักษณะของบ้านแต่ละหลังจะอยู่ไม่ห่างกันและบริเวณรอบ ๆ บ้านจะสะดวกในการเลี้ยงสัตว์และบริเวณปลูกพืชสวนครัว

สาธารณูปโภค

ถนนในหมู่บ้านหนองยารักษ์เริ่มก่อตั้งจะมีสภาพเป็นถนนแบบดินทราย มีซอยเล็กเป็นลูกรัง เมื่อ พ.ศ. 2536 ยาว 2,800 เมตร ถนนคอนกรีตสร้างเมื่อ พ.ศ. 2538 ยาว 1,000 เมตร ในรอบ 5 ปีที่ผ่านมา มีโครงการของรัฐหรือ อบต. เข้ามาพัฒนาช่วยเหลือหมู่บ้าน ในการสร้างถนนตามโครงการก่อสร้างถนนคอนกรีต ไฟฟ้าเข้าสู่หมู่บ้านใน พ.ศ. 2527 ประปาหมู่บ้านสร้าง พ.ศ. 2540 มีใช้ทุกหลังคาเรือน

วัฒนธรรมประเพณี

ในหมู่บ้านหนองยารักษ์ชาวบ้านทุกคนนับถือศาสนาพุทธ การทำบุญหรืองานประเพณี จะทำกันทุกปี คือวันขึ้นปีใหม่ วันสงกรานต์ วันเข้าพรรษา วันออกพรรษา และวันสำคัญทางศาสนา ชาวบ้านจะห่อกล้วยไปทำบุญที่วัดบ้านหนองยารักษ์ ซึ่งเป็นวัดประจำหมู่บ้าน 2 หมู่บ้านด้วยกัน คือ หมู่ที่ 17 และหมู่ที่ 12 มี พระ 9 รูป

การศึกษาและโรงเรียนในบ้านหนองยารักษ์

เด็ก ๆ ในหมู่บ้านจะเรียนอยู่ที่โรงเรียนบ้านหนองยารักษ์ – ตำโพง จะมีระดับอนุบาล จนถึงระดับมัธยมศึกษา ระดับอนุบาลมี 32 คน ระดับประถมศึกษา มี 151 คน และระดับมัธยมต้นมี 22 คน จำนวนเด็กที่ไปศึกษาในอำเภอตั้งแต่ระดับสูงกว่ามัธยมศึกษา รวม 60 คน จากจำนวนตัวอย่างที่ทำการสำรวจ ของเด็กที่ศึกษาภายในหมู่บ้าน และเด็กที่เรียนสูงกว่ามัธยมมี 265 คน มีตั้งแต่ระดับอนุบาลจนถึงปริญญาตรีดังนี้

ตารางที่ 3 จำนวนและอัตราส่วนร้อยละของเด็กนักเรียนจำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	จำนวน	อัตราส่วนร้อยละ
อนุบาล 1 – 2	32	12.08
ระดับประถมศึกษา 1 – 6	151	56.98
ระดับชั้นมัธยมศึกษา	22	8.30
ระดับสูงกว่ามัธยมปีที่ 3	60	22.64
รวม	265	100.00

สุขภาพอนามัย

ปัจจุบันชาวบ้านในหมู่บ้านหนองยารักษ์ที่มีอายุระหว่าง 1 ปี นั้นจะได้รับการป้องกันดูแลโรคต่าง ๆ โดยได้รับการฉีดวัคซีนทุกคน ซึ่งทางสาธารณสุขหมู่บ้านเป็นผู้มาคอยดูแลและชาวบ้านเมื่อไม่สบายหรือป่วย ธรรมดาก็จะได้รับการรักษาจากสถานีอนามัยหนองยารักษ์ โดยเจ้าหน้าที่สาธารณสุขประจำอนามัย ทั้งนี้ยังมีนโยบายของรัฐบาลคือ 30 บาทรักษาทุกโรคช่วยให้ชาวบ้านได้ใช้บัตรตามนโยบายดังกล่าว และทุกปีจะมีการสำรวจข้อมูล สคยด. (สุขภาพดีถ้วนหน้าอย่างยั่งยืน) การสำรวจจะเป็นข้อมูลพื้นฐานตั้งแต่หญิงตั้งครรภ์จนคลอด และกลุ่มอายุตามเกณฑ์กำหนดให้ได้รับการตรวจสุขภาพทุกปีจนถึงวัยชรา

ลักษณะทางเศรษฐกิจ

อาชีพและรายได้ของครอบครัว

ชาวบ้านหนองยารักษ์ส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพทางการเกษตรพื้นที่ที่ใช้การเกษตรกรรมมี 4,000 ไร่ เป็นอาชีพที่สืบทอดมาแต่โบราณ การทำการเกษตร นิยมทำนา ปลูกผัก

ตารางที่ 4 จำนวนและอัตราส่วนร้อยละของครัวเรือนที่ประกอบอาชีพหลัก

อาชีพหลัก	จำนวน/หลังคาเรือน	อัตราส่วนร้อยละ
เกษตรกรรม	90	52.32
ค้าขาย	9	5.23
อุตสาหกรรมในครัวเรือน	19	11.05
รับราชการ	3	1.75
รับจ้าง	41	23.84
ทำไร่ ทำสวน	10	5.81
รวม	172	100.00

อาชีพรองส่วนใหญ่จะมีอาชีพรับจ้างทั่วไป โดยภายในหมู่บ้านจะมีการจ้างงานกัน เช่น รับสอยคานวนม รับจ้างทำนาเกี่ยวข้าว เก็บมันสำปะหลัง ปลูกหอมแบ่ง

รายได้ของครอบครัว

รายได้ส่วนมากมาจากการขายผลผลิตทางการเกษตรและผลิตคานวนมขาย ซึ่งจำนวนที่ได้จะมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับสภาพของดินฟ้าอากาศในแต่ละปี รวมทั้งอาชีพรองด้วย ผู้ที่มีรายได้สูงคือผู้ที่ผลิตคานวนมและเกษตรกรที่มีที่ดินถือครองมาก

ตารางที่ 5 จำนวนและอัตราส่วนร้อยละของครัวเรือนหมู่บ้านหนองยารักษ์จำแนกตาม รายได้

ระดับรายได้	จำนวน(ครัวเรือน)	อัตราส่วนร้อยละ
1,000 – 5,000	120	69.77
5,000 – 10,000	25	14.53
10,000 – 20,000	13	7.56
20,000 – 30,000	8	4.65
30,000 ขึ้นไป	6	3.49
รวม	172	100.00

ภาวะหนี้สินของครัวเรือน

ชาวบ้านหนองยารักษ์ ส่วนมากจะมีรายได้พอดีกับรายจ่าย คือถ้ามีรายได้น้อยก็จะมีรายจ่ายน้อย จากการสุ่มตัวอย่างจำนวนครัวเรือน 172 ครัวเรือน จำนวนที่สุ่ม 86 ครัวเรือน

ตารางที่ 6 จำนวนและอัตราส่วนร้อยละของครัวเรือนตัวอย่าง หมู่บ้านหนองยารักษ์จำแนกตามรายรับ - รายจ่าย

รายได้	จำนวน	อัตราส่วนร้อยละ
เพียงพอและมีเหลือเก็บ	6	6.98
รายได้พอดีกับรายจ่าย	30	34.88
รายได้ไม่พอกับรายจ่าย	50	58.14
รวม	86	100.00

ดังนั้นเกษตรกรที่มีรายได้ไม่พอกับรายจ่าย จึงกู้เงินจากสถาบันในระบบ เช่น ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร และธนาคารทั่วไป และจากสถาบันการเงินนอกระบบ เช่น นายทุนในเมือง การยืมระหว่างพี่น้องซึ่งแหล่งที่นิยมกันมากคือ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) เพราะดอกเบี้ยเงินกู้ต่ำกว่าการกู้เงินจากแหล่งอื่น ๆ คืออัตราดอกเบี้ยร้อยละ 14 ต่อปี ผู้ที่จะสามารถกู้เงินจากธนาคารได้นั้นจะต้องรวมกลุ่มเป็นสมาชิก สหกรณ์สินเชื่อของทางธนาคารเสียก่อน จึงจะมีสิทธิกู้เงินจำนวนสมาชิกในแต่ละกลุ่มจะมีการกู้มีตามวัตถุประสงค์หลายอย่าง เช่น การกู้เพื่อ

การผลิต ทำนา ปลูกผัก ทำไร่มันสำปะหลัง กู้เพื่อการบริโภค หรือชำระหนี้สินเดิม การกู้ ผู้กู้สามารถใช้หลักประกันเงินกู้เป็นบุคคลที่น่าเชื่อถือได้โดยไม่ต้องใช้หลักทรัพย์ค้ำประกัน ส่วนผู้ที่กู้เงินนอกระบบจะต้องทำสัญญากู้ยืมระหว่างผู้กู้และผู้ให้กู้คือโดยมีโฉนดที่ดิน เป็นหลักประกัน อัตราดอกเบี้ยที่สูงมากร้อยละ 5 บาทต่อเดือน ส่วนการกู้ยืมระหว่างญาติพี่น้องมีจำนวน ไม่มากนักและไม่จำกัดระยะเวลาใช้คืนขึ้นกับความพอใจทั้งสองฝ่าย

ผู้นำหมู่บ้านหรือผู้ใหญ่บ้าน

หมู่บ้านหนองยารักษ์เป็นหมู่บ้านที่มีความใกล้ชิดกัน ผู้นำหมู่บ้านจะมีผู้นำในหมู่บ้านที่เป็นทางการและผู้นำที่ไม่เป็นทางการดังนี้

- ผู้นำเป็นทางการคือ ผู้ใหญ่บ้าน จะเป็นผู้ดูแลลูกบ้านและเป็นผู้นำในการติดต่อให้ชาวบ้านกับส่วนราชการ ในท้องถิ่นในการปกครองผู้ใหญ่บ้านจะใช้ความเป็นกลางและไม่เอียงเข้าฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งและจะรับฟังความคิดเห็นของลูกบ้านในด้านต่าง ๆ ผู้ใหญ่บ้านจะพัฒนาหมู่บ้าน ทั้งในด้านการขอความช่วยเหลือและเสนอโครงการหลายโครงการด้วยกัน เช่น โครงการก่อสร้างถนนคอนกรีต โครงการสนามกีฬาเยาวชน โครงการสร้างโรงสีชุมชน โครงการศูนย์ฝึกอาชีพบ้านหนองยารักษ์
- ผู้นำไม่เป็นทางการ คือ เจ้าอาวาสวัดหนองยารักษ์ ท่านจะเป็นผู้มีความคิดริเริ่มและปลูกฝังชาวบ้านมีความศรัทธาในพุทธศาสนาทั้งยังร่วมมือกับชาวบ้าน โดยปรับปรุงพัฒนาตลอดจนการบริจาคสร้างศาลา สร้างโบสถ์ เป็นต้น

2. ผลการประเมินโครงการโดยภาพรวม

2.1 ผลการประเมินหน่วย A

ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าของหน่วย A

- 1) นโยบายของรัฐบาลเกี่ยวกับโครงการกองทุนหมู่บ้านจากการสัมภาษณ์และเปิดเวทีชาวบ้านในหมู่บ้านพบว่า การจัดตั้งกองทุนหมู่บ้าน ตามนโยบายรัฐบาลในระยะเริ่มต้นชาวบ้านยังไม่เข้าใจเกี่ยวกับนโยบายและระเบียบของกองทุน กล่าวคือยังไม่มีความมั่นใจในการปฏิบัติงานของรัฐบาลที่จะมีเงินกองทุน ให้แต่ละหมู่บ้านในจำนวนไม่น้อย และการกำหนดระเบียบหลักเกณฑ์ต่าง ๆ ประชาชนและคณะกรรมการจะเป็นผู้กำหนดชาวบ้านมีความเข้าใจว่าการจัดทำระเบียบต่าง ๆ ยุ่งยากและจะเป็นผลสำเร็จหรือไม่กลัวว่าจะมีปัญหาเกิดขึ้น

- 2) การประชาสัมพันธ์ ช่วงแรกหลังจากเปิดเวทีชาวบ้านทุกคนให้ความสนใจ บางกลุ่มจะทราบข่าวนโยบายของกองทุนจาก โทรทัศน์ วิทยุ และหนังสือพิมพ์ และเป็นช่วงเวลาที่ทางรัฐบาลกระจายข่าว ซึ่งนโยบายดังกล่าวส่งผลให้ชาวบ้านศึกษาจากสื่อต่าง ๆ ประกอบกับผู้นำหมู่บ้านให้ความสนใจในนโยบายและประสานงาน พร้อมกับกระจายข่าวสารให้ชาวบ้านได้รับทราบแล้วทำการประชุมชี้แจงเนื้อหาในการจัดทำระเบียบและการจัดการบริหารกองทุน
  - 3) คณะกรรมการที่เกี่ยวข้องระดับอำเภอเป็นผู้รับผิดชอบ เกี่ยวกับโครงการกองทุนหมู่บ้านมี นายอำเภอเป็น ประธาน พัฒนาการอำเภอเป็นเลขานุการผู้ทรงคุณวุฒิอีก 7 – 9 คน ทำหน้าที่พัฒนาส่งเสริมและสนับสนุนงานของท้องถิ่นในการดำเนินการพัฒนา การเรียนรู้ร่วมกันในการบริหารจัดการกองทุน
  - 4) คณะกรรมการกองทุน ที่ได้รับเลือกมีจำนวน 15 คน และผู้ทรงคุณวุฒิ 3 คน ที่ปรึกษา 5 คน คุณสมบัติตรงตามระเบียบกองทุนวิธีการเลือกคณะกรรมการโดยการจัดประชุมเวที ชาวบ้าน และมีผู้เสนอชื่อในที่ประชุมและทุกคนยอมรับสนับสนุน
  - 5) การเตรียมความพร้อม สมาชิกเตรียมความพร้อม โดยร่วมมือและช่วยเหลือกันเองในหมู่บ้าน ของความช่วยเหลือจากกองทุนหมู่บ้านที่ผ่านการประเมินความพร้อมแล้วและขอความช่วยเหลือ จากคณะกรรมการ วิธีการเตรียมความพร้อม โดยคณะกรรมการกองทุนดำเนินการ ด้วยวิธีการสร้างกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันในหมู่บ้าน โดยการใช้เครือข่ายกองทุนหมู่บ้านที่ผ่านการประเมินความพร้อมแล้ว เพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกัน
- สิ่งที่ช่วยให้กองทุนผ่านการเตรียมความพร้อม และได้ประสบความสำเร็จ คือ
1. ชาวบ้านในหมู่บ้านมีจิตสำนึกในการเป็นเจ้าของกองทุน
  2. ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางการบริหารจัดการรวมทั้งเคารพในกติกาที่กำหนดร่วมกัน
  3. มีคณะกรรมการที่เป็นคนดี มีประสบการณ์ เสียสละ รับผิดชอบ
  4. สร้างกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน คิดร่วมกัน ทำร่วมกัน ติดตามตรวจสอบ และรับผลประโยชน์ร่วมกัน
  5. มีความสามัคคี
  6. มีการประสานความร่วมมือทั้งในด้านการเรียนรู้ร่วมกัน

- 6) เงินกองทุน 1 ล้านบาท ได้รับอนุมัติเมื่อวันที่ 24 กันยายน 2544 และได้เปิดบัญชีกองทุนหมู่บ้านที่ธนาคารออมสิน เลขที่บัญชี 06 - 4310 - 20 - 097934 - 5 ได้โอนเงินให้สมาชิกผู้กู้เมื่อวันที่ 17 ตุลาคม 2544 จึงจะครบกำหนดชำระ 1 ปี ตามระเบียบกองทุนหมู่บ้านที่ได้กำหนดไว้ และจำนวนเงินกองทุนยังไม่มีชำระจนกว่าจะถึงกำหนดครบ 1 ปี อัตราดอกเบี้ยเงินกองทุนที่ให้ผู้กู้ร้อยละ 0.50 สตางค์ต่อเดือน และอัตราดอกเบี้ยเงินฝากร้อยละ 3 บาทต่อปี
- 7) เงินทุนสะสมอื่น ๆ กองทุนหมู่บ้านหนองยารักษ์ จะมีเงินทุนสะสมของสมาชิกกองทุนโดยการร่วมหุ้นและเก็บเงินสัจจะเดือนละ 20 บาทจากจำนวนสมาชิกกองทุน 89 คน จำนวนเงินกองทุนสะสม 31,213.09 บาท เลขที่บัญชีเงินสะสมกองทุน 06-4310-20-097940-7 โดยวิธีการรักษาเปิดบัญชีออมทรัพย์กองทุนบ้านหนองยารักษ์ หมู่ที่ 12 การเก็บเงินสะสมจากสมาชิกจะนำฝากธนาคารออมสินทุกเดือน
- 8) ปัญหากองทุนหมู่บ้านมีหน้าที่ประสานงานระหว่างชาวบ้าน คณะกรรมการกองทุนและรายงานผลความก้าวหน้าของกองทุนหมู่บ้านเป็นระยะ ๆ อย่างต่อเนื่องส่งเสริมและให้ดำเนินการแนะนำสมาชิกผู้กู้เกี่ยวกับการประกอบกิจกรรมและประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านที่ได้ปฏิบัติงานอยู่ การเกิดความเข้มแข็งในหมู่บ้าน มีเครือข่ายการเรียนรู้สามารถร่วมมือและพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง

การประเมินกระบวนการของหน่วย A

- 1) การจัดตั้งระเบียบกองทุนหมู่บ้าน ๆ เมื่อเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านแล้วชาวบ้านร่วมกันจัดทำระเบียบข้อบังคับ ระเบียบจะต้องเป็นไปตามที่คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติกำหนด คือ วงเงินกู้รายหนึ่งไม่เกินสองหมื่นบาท หากเกินต้องให้สมาชิกร่วมกันพิจารณาให้กับผู้กู้แต่ต้องไม่เกินห้าหมื่นบาท
- 2) การจัดทำเอกสารขอขึ้นทะเบียน แบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมกองทุนมีกระบวนการจัดทำระเบียบกองทุน โดยคณะกรรมการกองทุนและชาวบ้าน หมู่ที่ 12 กระบวนการจัดทำระเบียบกองทุน โดยคณะกรรมการกองทุนและชาวบ้าน ได้ประเมินความพร้อมในด้านต่าง ๆ ของหมู่บ้าน พร้อมทั้งให้ข้อมูลรายละเอียดตามความเป็นจริงตามนโยบายเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาหมู่บ้านให้มีความเจริญก้าวหน้าทั้งด้านเศรษฐกิจสังคมต่อไป ผู้ที่ให้คำแนะนำในการจัดทำเอกสารการขอขึ้นทะเบียน คือ คณะ

อนุกรรมการระดับอำเภอ พัฒนาการอำเภอ เจ้าหน้าที่สาธารณสุข องค์การบริหารส่วน-
ตำบล ผู้นำหมู่บ้านใกล้เคียง

- 3) ระบบบัญชีกองทุน จำนวนบัญชีที่ได้จัดทำทั้งหมด 7 เล่ม คือ ใบสำคัญรับเงิน ใบ
สำคัญจ่ายเงิน ตารางชำระคืนเงินกู้ บัญชีค่าใช้จ่าย สรุปบัญชีรายได้ แบบฟอร์มการจัดทำ
บัญชี ทะเบียนคุมลูกหนี้ ผู้จัดทำโดยมีเหรียญกษาปณ์และคณะกรรมการร่วมกันตรวจ-
สอบความถูกต้อง ปัญหาหมู่บ้านในด้านการทำบัญชีไม่พบ โดยมีขั้นตอนในการจัดทำ
บัญชี ดังนี้

- 3.1 รวบรวมเอกสารใบสำคัญรับเงิน / ใบเสร็จจ่ายเงิน / เอกสารประกอบการจ่าย
เงิน นำมาลงบันทึกบัญชีในแบบฟอร์มหรือสมุดบัญชีที่เตรียมไว้
- 3.2 สรุปรายการ ณ สิ้นเดือน หาผลกำไร ขาดทุน ประจำเดือน
- 3.3 สรุปรายได้และค่าใช้จ่ายประจำเดือนเพื่อจัดทำงบสรุปรายได้ / ค่าใช้จ่าย
ประจำปี
- 3.4 สรุปยอดคงเหลือยกไปเพื่อนำไปบันทึกบัญชีในเดือนถัดไป
- 3.5 นำไปสรุปผลการดำเนินงานประจำเดือนให้ธนาคารออมสินสาขาที่ รับผิดชอบเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เพื่อลงบันทึกในระบบ
คอมพิวเตอร์

- 4) กิจกรรมเกี่ยวกับสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน

- 4.1 การรับสมัครสมาชิกในเดือนมิถุนายน จำนวน 89 ราย และมีการประชุม
สมาชิกในการรับสมัครมีค่าธรรมเนียม ค่าสมัครคนละ 20 บาท จะเป็น
ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับเอกสาร เช่น ใบสมัคร ใบขอกู้เงิน สัญญาค้ำประกัน และ
เครื่องเขียน ขั้นตอนการรับสมัคร เตรียมเอกสารทะเบียนบ้าน บัตรประจำ-
ตัวประชาชนถ่ายเอกสาร สมาชิกต้องถือหุ้นคนละ 1 หุ้นและมีเงินฝาก
สั่งจะทุกเดือน คุณสมบัติของสมาชิกต้องมีอายุครบ 20 ปีขึ้นไป พักอาศัย
อยู่ในหมู่บ้านเป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่า 6 เดือน ก่อนการจัดตั้งกองทุน มี
นิสัยดี อดทน เสียสละ มีความเข้าใจในหลักการกองทุน สามารถปฏิบัติ
ตามระเบียบกองทุน และคณะกรรมการเห็นชอบให้เข้าเป็นสมาชิก การ
สมัครยื่นใบสมัครที่คณะกรรมการกองทุน

- 4.2 การพ้นจากสมาชิกภาพ การพ้นจากสภาพการเป็นสมาชิกเมื่อ ตาย ลาออก และได้รับอนุมัติให้ลาออก วิกลจริต จิตฟั่นเฟือน ถูกศาลสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถ ที่ประชุมมีคะแนนสองในสามของสมาชิกที่เข้าร่วมประชุม ใจฝ่าฝืนระเบียบกองทุน ใจปิดบังความจริง นำทรัพย์สินของกองทุน ไปใช้ผิดวัตถุประสงค์ที่ระบุไว้
- 4.3 ประเภทสมาชิก การกำหนดประเภทสมาชิกผู้กู้เงินกองทุน ส่วนใหญ่เป็น รายบุคคลผู้ไปพัฒนาอาชีพด้านต่าง ๆ เช่น ทำนา ปลูกผัก ค้าขาย บริการ อุตสาหกรรมในครัวเรือน เลี้ยงสัตว์
- 4.4 การทำทะเบียนสมาชิก เมื่อรับสมาชิกกองทุน ผู้ที่รับผิดชอบบัญชีจะทำ รายชื่อลงบัญชีทะเบียนสมาชิกกองทุนแต่ละคน การบันทึกการรับสมัคร สมาชิก คณะกรรมการกองทุน การกำหนด วัน เดือน ปี ที่กู้ และ กำหนดอัตราดอกเบี้ยที่ต้องชำระและวันที่ครบกำหนดชำระเงินกองทุน
- 5) กิจกรรมเกี่ยวกับการกู้เงินกองทุนหมู่บ้าน
- 5.1 ขั้นตอนการขอกู้ เมื่อสมาชิกกองทุนกำหนดวัตถุประสงค์ใน ใบคำขอกู้ ใบสัญญาค้ำประกัน ใบคำขอกู้เงิน จะมีรายละเอียดเกี่ยวกับผู้กู้ และโครงการที่ต้องการนำไปดำเนินการตามวัตถุประสงค์ การทำสัญญา เงินกู้ โดยใช้บุคคลค้ำประกันหรือหลักทรัพย์ค้ำประกัน ปัญหาที่พบ สมาชิกที่ได้กู้บางรายไม่มีผู้ค้ำประกัน จึงมีมติจากคณะกรรมการกองทุน ให้ทำเรื่องขอกู้ในปีต่อไป
- 5.2 การคัดเลือกผู้กู้ หลักเกณฑ์ในการคัดเลือกผู้กู้คณะกรรมการกองทุนเลือก จากผู้กู้ที่มีความต้องการนำเงินกองทุน ไปประกอบอาชีพจริงและมีความตั้งใจจริงและสามารถนำเงินกองทุนมาใช้ตรงตามกำหนดเวลา
- 5.3 การ โอนเงินให้ผู้กู้ ขั้นตอนการ โอนเงินให้ผู้กู้โดยสมาชิกได้เปิดบัญชี ธนาคารของตนเองไว้กับธนาคารออมสินแล้วเมื่อยื่นคำขอกู้เงินตาม โครงการของผู้กู้ ดำเนินกิจการ เมื่อคณะกรรมการ ได้อนุมัติกรรมการจะจัดทำใบ สั่งจ่ายเงินกู้ให้กับสมาชิกผู้ขอกู้ตามจำนวนเงินที่สมาชิกต้องการ โดย โอนเงิน จากบัญชีเงินกองทุน 1 ล้านบาท เข้าบัญชีผู้กู้

5.4 การรับชำระหนี้ เมื่อครบกำหนดเวลา ชำระหนี้เงินกองทุน ผู้กู้จะแจ้งให้ คณะกรรมการทราบ กรณีกองทุนหมู่บ้านหนองยารักษ์ยังไม่ครบกำหนด ชำระ มีกำหนดชำระตามระเบียบกองทุน คือ 1 ปี

6) การส่งเสริมการการใช้หนี้เงินกู้

6.1 การแนะนำวิธีทำธุรกิจ

6.2 การช่วยเหลือตลาด ผลผลิตที่ได้จากการผลิต มีพ่อค้าคนกลางมารับซื้อที่บ้าน โดยเฉพาะสมาชิกที่ทำนา ปลูกผัก และเลี้ยงสัตว์ ส่วนอุตสาหกรรมผลิตฝ้าย นวมจะนำไปขายปลีกและมีพ่อค้ามารับซื้อถึงที่บ้าน ตลาดทั่วไปจะอยู่ใน ชนบทและตามต่างจังหวัด

7) การตรวจสอบการใช้จ่ายเงินกู้ ผู้ที่ทำการตรวจสอบการใช้จ่ายเงินกู้จะมีคณะกรรมการกองทุน มีวิธีการโดยการสัมภาษณ์ และสังเกตโดยส่วนใหญ่ทุกคนจะนำไปประกอบอาชีพตาม โครงการที่ขอกู้จริง จำนวน 60 ราย คิดเป็นร้อยละ 75 จากจำนวนสมาชิกกองทุน 80 ราย ส่วนน้อยจะมี 20 รายที่กู้ไปประกอบอาชีพที่ไม่ตรงตามโครงการที่ขอกู้คิดเป็นร้อยละ 25 ของสมาชิกผู้กู้ 80 ราย จำนวนสมาชิกที่กู้เงินไปดำเนินการไม่ตรงตามวัตถุประสงค์ เพราะสมาชิกบางรายเปลี่ยนโครงการในการนำเงินไปลงทุน เช่น กู้ปลูกผัก ก็จะ นำเงินที่กู้ไปลงทุนค้าขาย เป็นต้น

8) การจัดทำรายงาน เผยแพร่การดำเนินงาน มีขั้นตอนดังนี้

8.1 คณะกรรมการกองทุน จัดทำบัญชีกองทุนเดือนละ 1 ครั้ง และแจ้งให้ สมาชิกทราบ

8.2 สรุปผลการดำเนินงานประจำปี และนำเสนอต่อคณะกรรมการระดับ อำเภอปีละ 1 ครั้ง

8.3 จัดระบบตรวจสอบภายใน เกี่ยวกับการบริหารจัดการการเงินการบัญชี โดยแต่งตั้งผู้ตรวจสอบกองทุน

8.4 จัดทำรายงานการเงินตามที่กำหนดไว้และส่งให้ผู้ตรวจสอบบัญชีภายใน 30 วัน ของปีบัญชี

8.5 คณะกรรมการแต่งตั้ง ผู้ตรวจสอบบัญชีกองทุน ประเมินผลการใช้จ่ายและ จัดทำบันทึกรายงานผลการตรวจสอบบัญชีต่อคณะกรรมการกองทุนเพื่อ จัดพิมพ์เผยแพร่ต่อสมาชิก

8.6 เมื่อครบกำหนด 1 ปี คณะกรรมการกองทุนสามารถนำกำไรสุทธิมาจัดสรรตามระเบียบที่กำหนดไว้

- 9) การจัดสรรผลประโยชน์ คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านจัดสรรจำนวนเงินกองทุน 1 ล้านบาทเพื่อสนับสนุนผู้กู้ มีดังนี้

ผู้พัฒนาอาชีพ

1. ทำนา ปลูกผัก	จำนวนเงิน	416,000 บาท
2. ค้าขาย	จำนวนเงิน	193,000 บาท
3. บริการ	จำนวนเงิน	40,000 บาท
4. อุตสาหกรรม	จำนวนเงิน	108,000 บาท
5. เลี้ยงสัตว์	จำนวนเงิน	223,000 บาท

การจัดสรรกำไรสุทธิประจำปี มีดังนี้

1. ปันผลค่าหุ้นในอัตราร้อยละสิบห้า
  2. เงินประกันความเสี่ยงในอัตราร้อยละยี่สิบ
  3. เงินเฉลี่ยคืนให้แก่ผู้กู้ในอัตราร้อยละห้า
  4. เงินตอบแทนแก่คณะกรรมการกองทุนในอัตราร้อยละยี่สิบ
  5. ทุนการศึกษาและผู้ด้อยโอกาสของประชาชนในหมู่บ้านในอัตราร้อยละสิบ
  6. สมทบกองทุนในอัตราร้อยละสิบ
  7. ทุนเพื่อสาธารณประโยชน์ของหมู่บ้านในอัตราร้อยละสิบ
- 10) การสร้างเครือข่ายการเรียนรู้โดยบัณฑิตกองทุน

บัณฑิตกองทุนรายงานตัวต่อประธานกองทุนและเสนอให้ประธานจัดการประชุมกลุ่มสมาชิกผู้กู้เงิน เพื่อทราบถึงการดำเนินงานตามกิจกรรมของผู้กู้ ปัญหา และอุปสรรคที่เกิดขึ้นเพื่อช่วยกันแก้ไขและร่วมกันจัดประชุมเวทีกรรมการกองทุนและสมาชิกระดับตำบลเพื่อแลกเปลี่ยนวิธีการและความคิดเห็นในการดำเนินการจัดการบริหารกองทุนของแต่ละหมู่บ้าน บัณฑิตจะสรุปผลโดยรวมเพื่อแสดงผลการดำเนินการจัดการทุนหมู่บ้านแก่รัฐบาล

ประโยชน์ที่ได้รับบัณฑิตมีความรู้ได้ทราบถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในพื้นที่จริงและประเมินผล-การวิจัยกองทุนหมู่บ้าน

ผลการประเมินผลผลิตของหน่วย A

11) จำนวนสมาชิกกองทุน

จำนวนสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน 89 รายเป็นการรับสมัครสมาชิกเพียงครั้งเดียว คณะกรรมการได้กำหนดไว้ในระเบียบกองทุนเมื่อได้รับชำระเงินกู้ 1 ปี ก็จะได้รับสมัครสมาชิกกองทุนในปีต่อไป

12) จำนวนสมาชิกผู้กู้

จำนวนผู้กู้ได้กู้เงินจากกองทุนหมู่บ้าน ๗ โดยผ่านการอนุมัติของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านมีจำนวน 80 รายเป็นการอนุมัติเพียงครั้งเดียวและมีการส่งเงินต้นพร้อมดอกเบี้ยเมื่อครบกำหนด

13) ยอดเงินให้กู้จำนวนเงินที่คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านอนุมัติแก่สมาชิกที่กู้เงิน จำนวน 980,000 บาท เป็นการอนุมัติเพียงครั้งเดียว

14) จำนวนผู้ชำระคืนตามกำหนด กำหนดระยะเวลาของกองทุนหมู่บ้าน ๗ จะครบกำหนดในวันที่ 17 เดือนตุลาคม พ.ศ. 2545 ดังนั้น ระหว่างเดือนสิงหาคม – เดือนตุลาคม คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านจะกระตุ้นการชำระคืนแก่สมาชิกโดยการประชุมประจำเดือน โดยแสดงจำนวนผู้กู้แต่ละรายทั้งเงินต้นและดอกเบี้ยที่ต้องเตรียมไว้ชำระเงินกองทุน

15) ยอดเงินที่มีการชำระคืน 1 ราย จำนวนเงิน 10,600 บาท จำนวนเงินที่ยังไม่ครบกำหนดชำระ 970,000 บาท ดอกเบี้ยเงินกู้ที่พึงจะได้รับ 58,200 บาท จะมีเงินในบัญชีกองทุนและดอกเบี้ยจำนวน 21,341.09 บาท

16) เงินทุนสะสมที่ได้รับจากสมาชิกกองทุนนับจากวันรับสมัครถึงเดือนสิงหาคม จำนวนเงิน 32,716.47 บาท

17) การใช้เงินตามวัตถุประสงค์ ผลการนำเงินกู้อำนาจไปดำเนินการตามกิจกรรมที่ได้ขอกู้ ผู้ที่กู้ได้นำไปดำเนินการตามวัตถุประสงค์ การดำเนินงานของโครงการผู้กู้เป็นไปด้วยดีมีการติดตามและสรุปผลการดำเนินงานของผู้กู้ทุกเดือน เมื่อคณะกรรมการกองทุนได้ทราบถึงปัญหาและร่วมกันแก้ไขปัญหา

- 18) ทักษะคติของชาวบ้านที่มีต่อกองทุน เมื่อคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านมีความรู้และมีประสบการณ์จึงเป็นผลให้สมาชิกมีความเชื่อมั่นและศรัทธา ในการแต่งตั้งคณะกรรมการกองทุนจากการสัมภาษณ์ถึงความเข้าใจเกี่ยวกับกองทุน ชาวบ้านกล่าวว่า ดี ทำให้ชาวบ้านรู้จักการรวมกลุ่มในรูปสหกรณ์ออมทรัพย์โดยใช้เงินกู้มาลงทุนในอัตราดอกเบี้ยต่ำ และช่วยในด้านการพัฒนาอาชีพที่ทำอยู่ก่อนแล้วช่วยเพื่อรายได้ให้แก่ครอบครัว
- 19) การเกิดเครือข่ายองค์กรเรียนรู้เพื่อร่วมกันแก้ไขปัญหาการพัฒนาการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านฯ ร่วมกัน โดยการจัดเวทีเครือข่ายกองทุนหมู่บ้านชุมชนเมืองระดับอำเภอ โดยคณะกรรมการระดับอำเภอร่วมกันเสนอแนะวิธีการทำงานต่าง ๆ ให้แก่กองทุนและได้รับความรู้ในการประชุมเพื่อนำไปปฏิบัติปรับปรุงกองทุนหมู่บ้านของตนเอง เพิ่มความรู้ความเข้าใจให้แก่กองทุนหมู่บ้านฯ และแต่ละตำบลแต่งตั้งประธานเครือข่ายและวิทยากรเครือข่าย กรรมการเครือข่ายของตนเอง
- 20) การเรียนรู้เพื่อการพึ่งพาตนเองประสบการณ์การเรียนรู้จากการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านของคณะกรรมการกองทุน คณะกรรมการกองทุนดำเนินงานและปฏิบัติตามระเบียบของกองทุนและรับผิดชอบร่วมกัน เริ่มจากการจัดเวทีคัดเลือกคณะกรรมการกองทุนการจัดทำระเบียบ การรับสมัคร และวิธีการกตีกาการกู้เงินทั้ง การจ่ายเงิน การรับเงิน และการดำเนินงานที่ผ่านมาโดยด้วยดี การได้รับความรู้จากการอบรมของคณะกรรมการระดับอำเภอ ที่จัดให้มีเครือข่ายการเรียนรู้และจากการอบรมคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน ฯ นำวิธีการต่าง ๆ เผยแพร่ให้ความรู้กับสมาชิกโดยการประชุมสมาชิกกองทุน
- 21) ความเข้มแข็งของหมู่บ้านที่เกิดจากกองทุนหมู่บ้านฯ ระยะเวลาผ่านมา 10 เดือน กรรมการกองทุนมีความรู้ ความสามารถในการบริหารกองทุนมีการพัฒนาตนเอง ได้รับฝึกอบรม ดูงานแลกเปลี่ยนประสบการณ์อยู่เสมอ มีการประชุมสม่ำเสมอ กำหนดเป้าหมาย วางแผนและติดตามงานอย่างเป็นระบบสร้างเครือข่าย และทรัพยากรจากภายนอกเมื่อครบกำหนด 1 ปีมีการคัดเลือกคณะกรรมการกองทุนชุดใหม่
- สมาชิกมีส่วนร่วมในการดำเนินงานสูง มีเงินทุนประกอบอาชีพ รายได้เพิ่มขึ้น มีเงินออมเพิ่มขึ้น มีความสามัคคี ความเอื้ออาทรแบ่งปันช่วยเหลือซึ่งกันและกันมากขึ้น
- การจัดเวทีประชาคมเป็นการเรียนรู้ และแก้ปัญหาาร่วมกัน และมีจิตวิญญาณความเป็นเจ้าของกองทุน ฯ มีบุคคลตัวอย่างในการเป็นผู้นำด้านต่าง ๆ มากขึ้น

เงินทุนหมุนเวียนในกองทุนเพิ่มขึ้น ทรัพย์สินในกองทุนเพิ่มขึ้น การหมุนเวียนเงิน ให้สมาชิกกู้ยืมไปลงทุนอย่างทั่วถึง มีการบูรณาการแผนงาน / โครงการ / กิจกรรม มีการดำเนินงานแบบพหุภาคี มีการเชื่อมโยงกิจกรรมต่าง ๆ มีโครงการ / กิจกรรมดีเด่นเป็นตัวอย่างและประชาสัมพันธ์เชิงรุกอย่างสม่ำเสมอ สรรูปผลงาน / บทเรียนที่เป็นรูปธรรมชัดเจน

ผลการประเมินผลผลิตของหน่วย A แบ่งออกเป็น 3 ด้านดังนี้

- 1) ผลโดยตรง พบว่า สมาชิกที่ได้รับเงินกู้จำนวน 80 ราย จำนวนเงิน 980,000 บาท ดอกเบี้ยเงินกู้ 58,000 บาท โดยสมาชิกรายนี้ไปประกอบอาชีพ ทำนา ปลูกผัก เลี้ยงสัตว์ ค้าขาย บริการ อุตสาหกรรมในครัวเรือน ดังตารางนี้

ตารางที่ 7 แสดงจำนวนสมาชิกแต่ละกลุ่มอาชีพที่ได้รับการอนุมัติจำนวนเงินกู้และอัตราส่วนร้อยละ

กลุ่มอาชีพ	จำนวนสมาชิก	อัตราส่วนร้อยละ	จำนวนเงิน	อัตราส่วนร้อยละ
ทำนา ปลูกผัก	35	43.75	416,000	42.45
เลี้ยงสัตว์	19	23.75	223,000	22.76
ค้าขาย	15	18.75	193,000	19.67
บริการ	2	2.50	40,000	4.08
อุตสาหกรรมในครัวเรือน	9	11.25	108,000	11.02
รวม	80	100.00	980,000	100.00

จากตารางแสดงให้เห็นว่าจำนวนสมาชิกผู้กู้นำไปประกอบอาชีพทางด้านเกษตรเป็นส่วนใหญ่ โดยเฉพาะการปลูกผัก ทำนา มีถึง 43.75 % ทำให้ภาคการเกษตรสูงขึ้น

- 1.1 จำนวนผู้ชำระคืนยังไม่ถึงระยะเวลาชำระคืนเพราะสมาชิกผู้กู้เป็นรายปี
- 1.2 ทักษะคติของหมู่บ้านที่มีต่อกองทุนอยู่ในระดับ ดี เพราะทำให้มีเงินทุนประกอบอาชีพ เงินกู้ที่มีดอกเบี้ยต่ำ
- 1.3 การเกิดเครือข่ายองค์กรการเรียนรู้มีการประชุมกลุ่มอาชีพผู้กู้ระดับหมู่บ้านระดับตำบลโดยบัณฑิตกองทุนหมู่บ้านฯ มีการอบรมให้ความรู้จากคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน

- 1.4 การเรียนรู้เพื่อการพึ่งพาตนเอง มีการเรียนรู้แลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการบริหารจัดการ เรียนรู้ปัญหาและแก้ไขปัญหา
- 1.5 ความเข้มแข็งของหมู่บ้านที่เกิดจากกองทุน จากข้อมูลตัวชี้วัดความเข้มแข็งของหมู่บ้านจากกลุ่มประชากรที่เป็นคณะกรรมการกองทุน ฯ และสมาชิก จำนวน 89 คน พบว่า

ตารางที่ 8 ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของกองทุนหมู่บ้านหนองยารักษ์ จำแนกตามอัตราส่วน ร้อย

ตัวชี้วัด	เกณฑ์การใช้วัด					
	มาก	ร้อยละ	ปานกลาง	ร้อยละ	น้อย	ร้อยละ
สมาชิกในหมู่บ้านมีความสามัคคี	50	62.50	60	37.50	20	25.00
สมาชิกในหมู่บ้านมีความซื่อสัตย์	53	66.25	17	21.25	10	12.50
ชาวบ้านยกย่องคนทำความดี	60	75.00	15	18.75	5	6.25
สมาชิกในหมู่บ้านช่วยเหลือซึ่งกันและกัน	65	81.25	10	12.50	5	6.25
ในหมู่บ้านมีการรับฟังความคิดเห็นของสมาชิกในหมู่บ้านร่วมกัน	60	75.00	15	18.75	5	6.25

ตารางที่ 9 ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของหมู่บ้านหนองยารักษ์จำแนกเป็นอัตราส่วนร้อยละ

ตัวชี้วัด	เกณฑ์การใช้วัด					
	ใช่	ร้อยละ	ไม่ใช่	ร้อยละ	ไม่แน่ใจ	ร้อยละ
สมาชิกมีโอกาสหาความรู้เพิ่ม	70	87.50	5	6.25	-	-
ในหมู่บ้านมีผู้นำที่มีคุณธรรม	75	93.75	5	6.25	-	-
ในหมู่บ้านสามารถร่วมกันแก้ไขปัญหาของชุมชน	65	81.25	15	18.25	-	-

จากตารางพบว่าสมาชิกในหมู่บ้านมีความสามัคคี มีความซื่อสัตย์และมีการรับฟังความคิดเห็นของสมาชิกเป็นประจำโดยการประชุมอยู่ในระดับ มาก

ผู้นำที่มีคุณธรรม ยุติธรรมสามารถร่วมกันแก้ปัญหาได้โดยมีแผนงานที่คิดโดยสมาชิกและมีโอกาสหาความรู้อยู่เสมอและสมาชิกในหมู่บ้าน ยกย่องคนทำความดี มีความช่วยเหลือกันอยู่ในระดับ มาก

ส่วนสมาชิกในหมู่บ้านมีงานทำสามารถเลี้ยงครอบครัวได้ ครอบครัวมีความอบอุ่น อยู่พร้อมหน้ารักใคร่ปรองดองกัน และมีการรวมตัวกันตั้งกลุ่มองค์กรประชาชนและมีการช่วยเหลือเด็ก สตรี คนชรา คนพิการอย่างสม่ำเสมอ

2) ผลกระทบโดยตรง

ผลกระทบที่สามารถจะประเมินได้ แม้ว่าไม่ครบกำหนดระยะเวลาคืนเงินกองทุน แต่ทั้งนี้ชาวบ้านช่วยกันดูแลเงินกองทุนและผู้กู้ยังเห็นความสำคัญของการกู้เงิน ประกอบกับการกู้ตรงตามวัตถุประสงค์ ส่วนที่สำคัญ คือ ความเป็นผู้ที่มีส่วนร่วมในกองทุนเพื่อให้เงินกองทุน 1 ล้านบาทยั่งยืน และสามารถให้หมุนเวียนกับสมาชิกได้มากตามความต้องการ

3) ผลกระทบโดยอ้อม

ชาวบ้านที่เป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน มีจำนวนมาก จึงทำให้เงินกองทุนกระจายไม่ทั่วถึงชาวบ้านที่ยังไม่เป็นสมาชิกต้องการเป็นสมาชิกและต้องการกู้เงิน และสมาชิกทุกคนเห็นความสำคัญของกองทุน

2.2 ผลการประเมินหน่วย B

ผลการประเมินบริบทเฉพาะตัวของหน่วย B

1. ประสบการณ์ในการดำเนินกิจการของผู้ส่วนใหญ่แล้วมีประสบการณ์จากการประกอบอาชีพเดิมอยู่ก่อน จุดประสงค์ของการกู้ก็เพื่อพัฒนาอาชีพเพื่อให้มีรายได้เพียงพอต่อการเลี้ยงครอบครัว บางครั้งก็ขาดทุนเพราะปัญหาที่พบ คือ ต้นทุนการผลิตสูงแต่ราคาขายต่ำ
2. สมาชิกในครอบครัวส่วนใหญ่จะอยู่ในวัยใช้แรงงาน มีอาชีพรับจ้างบ้าง ประกอบกิจการส่วนตัวบ้าง ครอบครัวของสมาชิกผู้ที่มีความสัมพันธ์กัน รักและห่วงใยกัน
3. รายได้ของครอบครัวเพียงพอกับค่าใช้จ่ายเพราะส่วนใหญ่ทำการเกษตรอยู่แล้วยังไม่มีเพียงพอที่จะเหลือเก็บ บางครัวเรือนที่มีฐานะดีและสร้างรายได้โดยอาจจะประกอบ

อาชีพเสริมหลายด้านส่งผลให้มีเงินเก็บแต่จำนวนครัวเรือนที่มีเงินเหลือเก็บมีจำนวนไม่มากนัก

4. หนี้สินของครอบครัวก่อนกู้เงินกองทุน สมาชิกเงินกองทุนที่กู้เงินส่วนใหญ่จะมีหนี้สินจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ ก ส.) หนี้สินกับกองทุนจะมีจำนวน 8,000 – 20,000 บาท และเงินกู้นอกระบบมีจำนวนไม่มาก
5. จำนวนเงินกู้ที่ได้รับอนุมัติและนำไปประกอบอาชีพตามโครงการของกู้

ตาราง 10 แสดงจำนวนเงินกู้ที่อนุมัติของแต่ละอาชีพ

จำนวนเงินกู้ (บาท)	อาชีพที่ของกู้					
	ทำนา	ปลูกผัก	เลี้ยงสัตว์	ค้าขาย	บริการ	อุตสาหกรรมในครัวเรือน
8,000	4	3	2	-	-	-
10,000	23	15	6	-	-	6
15,000	-	1	1	-	-	-
20,000	6	3	5	2	-	3
รวม	33	22	14	2	-	9

จากตารางจะเห็นได้ว่าการอนุมัติเงินกู้ จำนวนเงิน 8,000 บาท ถึง 20,000 บาท ส่วนใหญ่จะลงทุนในด้านการเพาะปลูกจำนวนเงินกู้มีการกระจายมากกว่ากลุ่มอาชีพอื่น

6. จำนวนเงินลงทุนหมุนเวียนที่สมาชิกมีการวางแผนและเตรียมไว้เรียบร้อยแล้วในแต่ละครั้งที่จะลงทุนหรือไม่ก็ไปกู้เงินจากธนาคารมาก่อนหรือขายผลผลิต เช่น ข้าวเปลือก
7. วัตถุประสงค์การกู้เงินตามโครงการสมาชิกที่ได้รับเงินกู้จะกู้ด้านเกษตรกรรมค้าขาย บริการ อุตสาหกรรมในครัวเรือนตรงตามวัตถุประสงค์
8. สถานที่ วัสดุ อุปกรณ์และวัตถุดิบในการประกอบอาชีพสมาชิกที่กู้เงินทำนา ปลูกผัก จะดำเนินงานตามแผนของกู้ในที่ดินของตนเอง เช่น ปลูกหอม ปลูกคะน้า ผักชี ฯลฯ โครงการกู้เลี้ยงสัตว์ ประสบผลสำเร็จใช้ระยะเวลาในการเลี้ยง 3 – 4 เดือน โครงการกู้ประกอบอาชีพค้าขายจะเป็นทั้งขายปลีกและขายส่งตามหมู่บ้าน ส่วนโครงการอุตสาหกรรม

สหกรณ์ในครัวเรือนจะประกอบกิจกรรมตลอดทั้งปีจะมีรายได้ดีที่สุด คือ ฤดูหนาว วัตถุประสงค์ซื้อจากกรุงเทพฯ และโครงการผู้บริการเป็นร้านเสริมสวยจะมีเงินหมุนเวียนทุกวันและบริการช่างเชื่อมจะเป็นการรับเหมารายได้ดี

9. ความรู้และทักษะแรงงานในการประกอบอาชีพซึ่งสมาชิกมีอยู่แล้วเป็นอาชีพที่ทุกคนทำมาก่อนแล้ว และมีเจ้าหน้าที่จากอำเภอที่เกี่ยวข้องมาให้คำแนะนำ
10. จำนวนแรงงาน เป็นแรงงานภายในหมู่บ้าน คือ ชาวบ้านที่รับจ้างเพื่อหารายได้เลี้ยงสมาชิกในครอบครัวแต่การจ้างผลิตผ้ารวมจะคิดค่าแรงที่เป็นชิ้นงาน

ผลการประเมินกระบวนการของหน่วย B

ผู้เขียนจะกล่าวโดยรวมทั้งการใช้จ่ายเงินกู้ การหาความรู้เพิ่มเติม การหาตลาด และการทำบัญชีใช้จ่ายเงิน

การดำเนินงานตามกิจกรรมอย่างถูกวิธีของผู้กู้แต่ละรายด้านการใช้จ่ายเงินกู้ยังใช้จ่ายเงินกู้ไม่มีแบบแผนไม่เป็นระบบไม่มีการทำบัญชีใช้จ่ายเงิน ส่วนการหาความรู้เพิ่มเติมผู้กู้มีการหาความรู้จากการพูดคุย จากสื่อต่าง ๆ จากคู่มือหรือหนังสือบ้าง จากคำแนะนำของคณะกรรมการกองทุนบ้าง สำหรับการหาตลาดนั้นผู้กู้จะจัดการเองและมีพ่อค้ามาติดต่อบ้าง ส่วนใหญ่จะหาตลาดแบบดั้งเดิม การช่วยเหลือทางด้านตลาดมีเพียง ธ ก ส. ที่เข้ามาประกันราคาข้าวและผลผลิตบางอย่าง

ผลการประเมินผลผลิตของหน่วย B

ผลที่ได้ตามวัตถุประสงค์ของการกู้ ปลูกพืช เช่น ปลูกข้าว ปลูกผัก การนำเงินไปซื้อพันธุ์ผัก ทุเรียน แต่ยังไม่สามารถระบายรับได้เพราะขึ้นอยู่กับตลาด สำหรับเลี้ยงสัตว์ เช่น สุกร ไก่ เลี้ยงประมาณ 2 – 3 ชุด ส่วนการเลี้ยงวัวนม และการบริการเป็นการหมุนเวียนอย่างสม่ำเสมอสำหรับอุตสาหกรรมในครัวเรือนดำเนินงานไปด้วยดี

ผลโดยอ้อม คือ สมาชิกมีประสบการณ์ทำงานมากขึ้น ขยายกิจการมากขึ้น การบริหารจัดการเป็นแบบแผนมากขึ้นเกิดทัศนคติที่ไม่ดีกรณีนำเงินไปลงทุนเพิ่มแล้วต้นทุนการผลิตสูงและประสบปัญหาขาดทุนทำให้เกิดหนี้ เช่น ปลูกผัก

3. ผลการประมวลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้กู้

ผลการประมวลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้กู้ อาชีพทำนา ปลูกผัก เลี้ยงสัตว์ ค้าขาย บริการ อุตสาหกรรมในครัวเรือน เป็นอาชีพดั้งเดิมยังใช้เทคโนโลยีในการผลิตไม่มากในเชิงการผลิตยังอาศัยธรรมชาติช่วยและประสบการณ์ที่เคยประกอบอาชีพเสริมมาแล้ว

- 3.1 อาชีพทำนา ปัจจัยนำเข้า ได้แก่ พันธุ์ข้าว ปุ๋ย เงินทุน ที่ดินที่ติดกับชลประทาน แรงงานกระบวนการที่ดี ได้แก่ การผลิตที่เป็นขั้นตอนมีการใช้รถไถนาเดินตามและเครื่องสีข้าวเพื่อลดค่าใช้จ่าย แรงงานและเวลาในกระบวนการผลิตที่ใช้เทคโนโลยีมากขึ้น ทำให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพและปริมาณที่พอเหมาะไว้สำหรับกินตลอดปี
- 3.2 อาชีพปลูกผัก ปัจจัยนำเข้า ได้แก่ เงินทุน พันธุ์พืช สารเคมี ปุ๋ย ที่นาหลังฤดูเก็บเกี่ยว-ข้าวและติดบ่อน้ำ กระบวนการผลิตที่มีระบบเทคโนโลยีมากขึ้นในการรดน้ำและพ่น-สารเคมีฆ่าแมลง ปลูกในเชิงธุรกิจเพื่อจำหน่ายมีการใช้ยาฆ่าแมลงมากขึ้น ผลผลิตที่ดีด้านคุณภาพและปริมาณมากขึ้นทำการผลิตเพื่อจำหน่ายโดยเฉพาะแต่มีสารเคมีตกค้างมากและราคาที่ขายได้ ในตลาดส่วนใหญ่จะประสบปัญหาขาดทุนเพราะพ่อค้าให้ราคาถูก
- 3.3 อาชีพค้าขาย ปัจจัยนำเข้า คือ เงินทุน สถานที่ประกอบการที่ถูกสุขลักษณะกระบวนการที่ดี ได้แก่ มีการเพิ่มเงินลงทุนขยายกิจการ มีสินค้ามากขึ้น มีการจัดการบริหารที่ดีผลผลิตมีคุณภาพมีการซื้อขายมากขึ้นเกิดเงินหมุนเวียนเพิ่มมากขึ้น
- 3.4 ด้านบริการ เช่น เสริมสวย ช่างเชื่อม ปัจจัยนำเข้าที่ดี ได้แก่ เงินทุน ในการขยาย-กิจการ กระบวนการบริการที่ดีมีเครื่องมือ และวัสดุอุปกรณ์ครบและทันสมัย บริการเอาใจลูกค้า การใช้บริการของลูกค้าเพิ่มมากขึ้น
- 3.5 เลี้ยงสัตว์ ปัจจัยนำเข้าที่ดี ได้แก่ เงินทุน ลูกสุกร อาหาร ยารักษาโรค สถานที่เลี้ยง โรงเรือน กระบวนการผลิตที่ดี แต่ยังไม่แพร่หลาย เพียงเลี้ยงเป็นอาชีพเสริมหรือเอาไว้ขาย ผลผลิตที่ดี คือ ต้นทุนการเลี้ยงสูงยกเว้นกรณีซื้อพันธุ์สุกร มีเศษอาหารไว้เพื่อเลี้ยงไก่ได้เพื่อนำขายเป็นรายได้
- 3.6 เลี้ยงวัวนม ปัจจัยนำเข้าที่ดี ได้แก่ เงินทุน สถานที่หรือ โรงเรือนสะอาดถูกหลัก สุขลักษณะ กระบวนการที่ดี ได้แก่ การเพิ่มเงินลงทุนโดยการซื้อวัวนม เป็นการผลิตนมวัวที่มีคุณภาพ สะอาด และได้รับคำแนะนำจากเจ้าหน้าที่ปศุสัตว์จังหวัด ผลผลิตที่ได้มีเงินหมุนเวียนจากการรีดนมวัวทุกวันรายได้ของครอบครัวเพิ่มมากขึ้น

3.7 อุตสาหกรรมในครัวเรือน ปัจจัยนำเข้า ได้แก่ เงินทุน จักรอุตสาหกรรมและแรงงาน วัตถุดิบ สถานที่ผลิต กระบวนการผลิตที่ดี ได้แก่ การผลิตยังใช้แบบดั้งเดิมจะเป็น การใช้แรงงานคนเป็นส่วนใหญ่ ผลผลิตที่ได้สินค้าสำเร็จรูป ช่วยให้มียรายได้เพิ่มขึ้น สามารถผลิตได้ตลอดทั้งปี รายได้จะเพิ่มมากขึ้นในฤดูหนาว ตลาดส่วนใหญ่จะนำไปขายต่างจังหวัด

4. ผลอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องจากโครงการกองทุนหมู่บ้านหนองยารักษ์

- 4.1 ผลที่เกิดจากสภาพภูมิศาสตร์ของหมู่บ้านในบริบทชุมชน พบว่า ลักษณะที่นาที่เป็นที่ราบที่ ต้องอาศัยน้ำจากคลองชลประทาน ทำนา แหล่งน้ำไปไม่ทั่วถึงซึ่งเกิดจากการผลิตที่มากขึ้น และสภาพดินเสื่อมขาดแร่ธาตุจากการใช้สารเคมีที่เพิ่มขึ้น
- 4.2 สภาพสังคมของหมู่บ้านมีการรวมกลุ่มมากขึ้นแลกเปลี่ยนความคิดเห็นภายในกลุ่มมากขึ้น วิธีชีวิตความเป็นอยู่ไม่เปลี่ยนแปลงเป็นแบบพึ่งพา ช่วยเหลือกัน
- 4.3 ผลที่เกิดจากระบบโครงสร้างพื้นฐาน พบว่า เริ่มมีการพัฒนาระบบคมนาคมดีขึ้นมีร้านค้า เพิ่มขึ้น มีสื่อในการรับฟังและดูเพิ่มมากขึ้น เช่น โทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ และ สื่อต่าง ๆ
- 4.4 ผลที่เกิดจากนโยบาย ระเบียบ แนวทางปฏิบัติ พบว่า การดำเนินงานการบริหารงานของ คณะกรรมการในช่วงเริ่มแรกยังไม่เข้าถึงบทบาทหน้าที่จึงทำให้การทำงานล่าช้าในระยะ เวลาที่ผ่านมาและเริ่มดีขึ้น กรรมการบางคนเข้าใจบทบาทหน้าที่มากขึ้น
- 4.5 ผลที่เกิดขึ้นจากเงินกองทุน 1 ล้านบาท พบว่า เงินกองทุนช่วยให้ชาวบ้านที่เป็นสมาชิกรู้จักการออมการกู้เงินกองทุนช่วยเพิ่มรายได้ การลงทุนเพิ่ม มีการจ้างงานให้กับชาวบ้านและ สมาชิกนำเงินไปใช้ในโครงการที่วางเอาไว้ เช่น กู้เงินตามโครงการทำน่านำเงินไปจ้างแรงงานเกี่ยวข้าวแต่เงินได้รับหลังจากเกี่ยวข้าวเสร็จสมาชิกจึงนำเงิน ไปลงทุนกิจกรรมอื่น
- 4.6 ผลที่เกิดจากเงินทุนสะสม พบว่า การจัดเก็บเงินทุนสะสมยังเป็นระบบและมีความต่อเนื่อง สมาชิกบางรายอาจไม่ส่งแต่ไม่มีปัญหาเพราะบางรายจะส่งล่วงหน้า 2-3 เดือน
- 4.7 ผลที่เกิดจากการทำเอกสาร พบว่า มีการจัดทำเอกสารเป็นระเบียบ การจำแนกสมาชิกแต่ละราย จำแนกจำนวนเงินกู้บันทึกในสมุดลูกหนี้แต่ขาดเงินทุนซื้อแฟ้มเพื่อเก็บเอกสารต่าง ๆ ของสมาชิก

- 4.8 ระบบบัญชีกองทุนหมู่บ้าน พบว่ากรรมการกองทุนที่ทำบัญชีมีความรู้และประสบการณ์มากขึ้น มีการจัดอบรมจากคณะกรรมการระดับอำเภอหลายครั้งด้วยกัน
- 4.9 ผลที่เกิดจากการตรวจสอบการใช้จ่ายเงินกู้ของสมาชิก พบว่า จำนวนครั้งในการตรวจสอบชัดเจนและทราบถึงแนวทางปฏิบัติที่ไปในทางเดียวกัน
- 4.10 ผลที่เกิดจากหนี้สินของครอบครัวก่อนกู้เงินกองทุน พบว่า ก่อนกู้สมาชิกมีหนี้สินอยู่ก่อนแล้วเป็นจำนวนพอสมควร (โดยเฉพาะที่ ธ ก ส.) ทำให้หนี้สินเพิ่มขึ้นแต่จำนวนดอกเบี้ยต่ำ
- 4.11 ผลที่เกิดจากการใช้จ่ายเงินกู้และการทำบัญชีใช้จ่ายเงิน พบว่า สมาชิกที่กู้ยังไม่มีการทำบัญชีรายรับ – รายจ่าย แต่ได้ลงทุนในโครงการขอกู้ บัณฑิตกองทุนได้เก็บข้อมูลลงใน บร. นั้น สมาชิกก็สามารถบอกถึงรายจ่ายและรายรับที่เกิดขึ้นได้ โดยสรุปเป็นรายบุคคลและอาชีพ

5. สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

- 5.1 การบรรลุเป้าหมายของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติทั้ง 5 ข้อพบว่า
- 5.1.1 การเกิดกองทุน พบว่า มีการจัดตั้งกองทุน เมื่อวันที่ 28 มิถุนายน 2544 และได้รับเงินโอนเมื่อวันที่ 24 กันยายน 2544 มีจำนวนสมาชิกผู้กู้ 80 ราย จริง โดยมี นายยงค์วิวัฒน์ ตาลพุดชา เป็นประธานกองทุน
- 5.1.2 ระบบบริหารกองทุน พบว่า มีการเลือกตั้งคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน จากสมาชิกกองทุนจำนวน 15 คน เป็นชาย 8 หญิง 7 คน มีการแบ่งหน้าที่รับผิดชอบกันและมีผู้ทรงคุณวุฒิคอยให้คำปรึกษาโดยประธานเป็นผู้มีอำนาจสูงสุด
- 5.1.3 การเรียนรู้เพื่อการพึ่งตนเอง พบว่า ประสบการณ์จากการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านเกิดการเรียนรู้เพื่อการพึ่งพาตนเองจริง สามารถนำเอาความรู้ที่มีอยู่มาใช้ และได้เรียนรู้ประสบการณ์จากการ เป็นสมาชิกกองทุน สามารถแสดงความคิดเห็นข้อเสนอแนะรับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกันมากยิ่งขึ้น
- 5.1.4 การสร้างเสริมภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจ พบว่า มีการรวมกลุ่มออมทรัพย์ เพื่อการผลิต กลุ่มทำนา ปลูกผัก

5.1.5 การมีศักยภาพมีความเข้มแข็ง พบว่า สมาชิกกองทุนมีศักยภาพในด้านประกอบอาชีพเป็นอย่างดี สภาวะแวดล้อมเอื้ออำนวยเป็นปัจจัยให้เกิดด้านการเรียนรู้ การบริหารงานกองทุน มีความเข้มแข็ง โดยวัดจากการสัมภาษณ์ตัวชี้วัด ความเข้มแข็งของชุมชน สมาชิกมีความสามัคคียอมรับฟังความคิดเห็น มีการยกย่องผู้ทำความดี ผู้นำมีคุณธรรม มีการวางแผนในการพัฒนาทำให้เกิดความสุขทางสถาบันครอบครัว ไม่มีปัญหาอยู่อย่างอบอวน รักใคร่ปรองดองกัน

5.2 ปัจจัยด้านบวกและด้านลบที่ส่งเสริมและขัดขวางการบรรลุวัตถุประสงค์ตามข้อดังกล่าวข้างต้น

ปัจจัยด้านบวก

1. ปัจจัยด้านทัศนคติต่อกองทุน พบว่า สมาชิกเห็นผลของการบริหารกองทุน จึงเป็นประโยชน์ในด้านการนำไปใช้ในการประกอบอาชีพหรือกู้ไปดำเนินการแล้วสามารถลดหนี้สินที่เพิ่มขึ้น ส่งผลให้เกิดทัศนคติที่ดีต่อกองทุนหรือได้รับเงินตามจำนวนที่ผู้กู้แสดงความจำนงค์ไว้
2. ปัจจัยด้านความเข้มแข็งของชุมชน พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในการเป็นเจ้าของกองทุนร่วมกัน มีความรับผิดชอบร่วมกัน
3. มีการรวมตัวในการจัดตั้งกองทุนและได้รับความร่วมมือจากทุก ๆ ฝ่ายที่เกี่ยวข้อง
4. มีกองทุนเดิมอยู่แล้ว คือ กลุ่มออมทรัพย์ผลิตผ้าไหมและเงินสะสมกองทุน

ปัจจัยด้านลบ

1. การไม่สนับสนุนในการจัดตั้งกองทุนมีจำนวนน้อย
2. การอนุมัติเงินกู้ให้กับสมาชิกจำนวนน้อย
3. ไม่มีเงินกู้พร้อมดอกเบี้ยเข้าบัญชีกองทุน ปัญหายังไม่เกิดขึ้นเพราะยังไม่ครบกำหนด

5.3 การเกิดองค์การเครือข่ายของการเรียนรู้ พบว่าความเข้มแข็งของกองทุนหมู่บ้านเริ่มมีการดำเนินการที่ชัดเจน คณะอนุกรรมการระดับอำเภอจัดประชุมเครือข่ายและจัดวิทยากรจากราชการต่าง ๆ เข้ามากระตุ้นให้เกิดการรวมตัวของกองทุน โดยจัดประชุมคณะกรรมการกองทุนระดับตำบลที่บางอำเภอรับผิดชอบอยู่ในหมู่บ้านมีการประชุมเครือข่ายกองทุนสม่ำเสมอเพื่อเครือข่ายศูนย์กลางจะได้ทราบปัญหาของกองทุนและหาแนวทางแก้ไขทันที ตลอดปีที่ดำเนินการ

5.4 ความเข้มแข็งของชุมชน

5.4.1 ความเข้มแข็งของชุมชนตามที่กองทุนหมู่บ้านและชุมชนแห่งชาติ กำหนด พบว่า นโยบายกองทุนหมู่บ้าน สร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจในระดับฐานรากของสังคมมีความสำคัญมาก การดำเนินการกระจายงบประมาณลงสู่ระดับฐานรากเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจของประเทศอย่างรวดเร็วพร้อม ๆ กับการสร้างความเข้มแข็งของชุมชนฐานรากไปในขณะเดียวกันด้วย นโยบายนี้ถือเป็นการกระจายอำนาจการตัดสินใจและกระจายงบลงสู่ประชาชนโดยตรง

5.4.2 ชาวบ้านในหมู่บ้านสามารถบริหารจัดการกันเองได้ แม้ว่าจะยังไม่มีประสบการณ์ในวิธีการบริหารจัดการที่เป็นระบบ แต่ทุกคนก็ให้ความร่วมมือและช่วยกันตรวจสอบและเห็นว่าเป็นการช่วยเสริมสร้างระบบเศรษฐกิจของท้องถิ่น ช่วยให้หมู่บ้านของชาวบ้านชนบทมีโอกาสสร้างและแสดงถึงการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ที่มีแต่ดั้งเดิม ส่งเสริมให้ชาวบ้านมีงานและไม่ต้องใช้แรงงานต่างถิ่น ทุกคนมีความพอใจและให้ความสำคัญกับนโยบายของรัฐบาลมาก

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

ในการติดตามผลการประเมิน โครงการกองทุนหมู่บ้านหนองยารักษ์ หมู่ที่ 12 สรุปได้ดังนี้

1. วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

- 1.1 เพื่อศึกษากระบวนการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านหนองยารักษ์ หมู่ที่ 12 ในประเด็นต่อไปนี้
  - 1.1.1 บ้านหนองยารักษ์ มีกองทุนหมุนเวียนเพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ หรือ สมาชิกภาพของกองทุน
  - 1.1.2 บ้านหนองยารักษ์ มีความสามารถในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน
  - 1.1.3 บ้านหนองยารักษ์ มีกระบวนการพึ่งพาตนเอง โดยการเรียนรู้ และคิดริเริ่ม เพื่อแก้ปัญหาของตนเอง มีการสร้างศักยภาพของตนเอง และมีการสร้างเศรษฐกิจแบบพอเพียง
  - 1.1.4 เศรษฐกิจในหมู่บ้าน ได้รับการกระตุ้นและมีภูมิคุ้มกัน
  - 1.1.5 ประชาชนในหมู่บ้านมีศักยภาพและความเข้มแข็ง ด้านเศรษฐกิจและสังคม
- 1.2 เพื่อศึกษาปัจจัยด้านบวก และปัจจัยด้านลบ ที่ส่งเสริมและขัดขวาง การบรรลุเป้าหมาย
- 1.3 เพื่อศึกษากระบวนการ การสร้างเครือข่ายองค์กร เพื่อการเรียนรู้ และเกิดความเชื่อมโยงระหว่างกันภายในหมู่บ้านและตำบล
- 1.4 เพื่อศึกษาตัวชี้วัดความเข้มแข็งของหมู่บ้าน ตามทัศนะของประชาชนในหมู่บ้านหนองยารักษ์ และระดับความเข้มแข็ง ตามตัวชี้วัด ซึ่งกำหนดโดยกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

2. วิธีดำเนินการ

- 2.1 เก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับโครงการกองทุนหมู่บ้าน
- 2.2 ศึกษาข้อดี ข้อบกพร่อง ของกองทุนหมู่บ้านที่ปฏิบัติงานอยู่
- 2.3 ศึกษาวิธีการดำเนินงานของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน โดยวิธีสังเกต สัมภาษณ์ สมาชิก เพื่อให้ได้ข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล เปรียบปริมาณ และเชิงคุณภาพ ในลักษณะที่แตกต่างกันไป ตามเทคนิคและวิธีการ

- 2.4 ใช้รูปแบบการประเมินแบบ ชิพพ์ โมเดล วิเคราะห์กองทุนหมู่บ้าน และกำหนดตัวบ่งชี้ ตลอดจนตัวแปรต่าง ๆ ที่เก็บข้อมูล
- 2.5 ประมวลผลข้อมูล ตามวิชาการ และผลการวิเคราะห์ติดตามผลการประเมิน โครงการ
- 2.6 สรุป อภิปราย และเสนอแนะ

3. ผลการดำเนินการ

3.1 หน่วย A คือ หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำผู้กู้

การประเมินบริบทหมู่บ้าน ถึงความเป็นมา สภาพภูมิศาสตร์ เศรษฐกิจของหมู่บ้าน การประกอบอาชีพด้านต่าง ๆ วัฒนธรรมประเพณี เป็นต้น ประเพณี และสังคมไทย ที่สืบทอดกันมา การดำเนินชีวิตของชาวบ้าน ความเป็นอยู่ที่ปกครองด้วยผู้นำ ตลอดจนการใช้ภูมิปัญญาในการผลิตและริเริ่ม ทุกครัวเรือนมีหัวหน้าครอบครัวที่เข้มแข็ง การมีหัวหน้าครอบครัวเข้มแข็ง และมีผู้นำที่เข้มแข็ง ส่งผลในการจัดตั้งกองทุนแล้วเสร็จ การกระจายเงินสู่หมู่บ้านของรัฐบาล ประชาชนในหมู่บ้านมีความเข้าใจถึงแนวทางปฏิบัติ เริ่มจากการจัดเตรียมความพร้อม ของประชาชนร่วมกัน โดยการสร้างจิตสำนึกผ่านกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน การจัดเวทีชาวบ้าน เพื่อเลือกคณะกรรมการกองทุน โดยองค์ประชุมจำนวนสามในสี่ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมด การกำหนดคุณสมบัติของคณะกรรมการ การปฏิบัติงานอยู่ในวาระ 2 ปี คณะกรรมการกองทุน และชาวบ้านร่วมกันจัดทำระเบียบข้อบังคับในการจัดตั้ง มีการกำหนด ข้อบังคับ หลักเกณฑ์ และวิธีการบริหารจัดการกองทุน เมื่อจัดตั้งแล้วเสร็จ ขอรับการจัดสรรจากคณะกรรมการกองทุน หมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ในการขอขึ้นทะเบียนกองทุน จัดทำแบบขอขึ้นทะเบียน กทบ. 2 ซึ่งรับจากคณะกรรมการ สนับสนุน ระดับอำเภอขึ้นคำขอขึ้นทะเบียนกับธนาคาร ออมสิน พร้อมเอกสารที่เกี่ยวข้อง แล้วเปิดบัญชีกองทุนกับธนาคาร และคณะกรรมการ ระดับอำเภอ จะประเมินความพร้อมในเรื่องต่าง ๆ ของหมู่บ้าน เมื่อผ่านจะรับเงินจัดสรร 1 ล้านบาท จากรัฐบาล คณะกรรมการกองทุน เปิดรับสมาชิกและกำหนดคุณสมบัติของสมาชิกตาม ระเบียบ การอนุมัติจำนวนเงินกู้ ตามวัตถุประสงค์ของสมาชิก เพื่อพัฒนาอาชีพด้านต่าง ๆ การติดตามตรวจสอบของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและแนวทางเสนอแนะ รวมทั้งปัญหาและวิธีการแก้ไขปัญหาการสรุปผลรายงานการดำเนินงานทุกเดือน เพื่อความโปร่งใส การทำงาน เกี่ยวกับเอกสารต่าง ๆ ของกองทุน โดยเหรียญกษาปณ์และเลขานุการกองทุน รวมถึงการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ร่วมกัน ส่งผลให้สมาชิกที่กู้เงินมีความเข้าใจ และเกิดการเรียนรู้ร่วมกัน การพึ่งพาตนเอง จากประสบการณ์ การดำเนินงานกองทุน จึงนำไปสู่พื้นฐาน ความเข้มแข็งของหมู่บ้านที่เกิดจากกองทุน

3.2 หน่วย B การดำเนินกิจการของผู้กู้

การประเมินบริบท กระบวนการนำเข้า การดำเนินงานของผู้กู้ อาชีพเดิมของสมาชิกผู้กู้ การอยู่อาศัย รายได้ และหนี้สินที่มีอยู่ การกู้พัฒนาอาชีพของผู้กู้ สามารถประเมินศักยภาพของผู้กู้ การชำระเงิน และการอนุมัติเงิน

ปัจจัยที่นำเข้า จากการอนุมัติเงินกู้ คือวัตถุประสงค์ของการกู้ ในการประกอบอาชีพ วัตถุประสงค์ วัตถุประสงค์ ที่หาได้ ความรู้เดิมและแรงงานที่ใช้ มีส่วนให้กิจการขยายและดำเนินการผลิตเพิ่ม

กระบวนการของผู้กู้ในด้านการตลาดเพื่อจำหน่าย การทำบัญชี แม้ว่าจะไม่มีขั้นตอนมาก แต่ความรู้เดิมในการคิดคำนวณยังถูกต้อง และเห็นชัดเป็นรูปธรรม

ผลผลิต ผู้กู้ปลูกผัก จะเห็นผลสำเร็จเร็ว เพราะใช้ระยะเวลา 1 – 2 เดือน การเลี้ยงสัตว์ สามารถเลี้ยงได้ 2 – 3 รุ่น ในระยะเวลา 1 ปี การประกอบอาชีพอุตสาหกรรมในครัวเรือน จะมีรายได้ทุกเดือน ในจำนวนที่ไม่มาก จะมีรายได้ในช่วงฤดูหนาว

4. อภิปรายผล

การบรรลุวัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้านหนองยารักษ์ บรรลุทั้ง 5 ข้อ

- ข้อ 1) การเกิดกองทุนหมู่บ้านหนองยารักษ์ เกิดจากความร่วมมือของคนในหมู่บ้าน และมีแนวโน้มที่คนในหมู่บ้าน จะมีส่วนร่วมเห็นความสำคัญมากขึ้น ซึ่งกองทุนสามารถช่วยให้สมาชิกได้พัฒนาอาชีพให้ดีขึ้น
- ข้อ 2) ระบบบริหารกองทุนบ้านหนองยารักษ์ มีการตั้งคณะกรรมการบริหารกองทุน มีการแบ่งหน้าที่การทำงานอย่างเหมาะสม มีการจัดการตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ และจัดทำระเบียบที่สอดคล้องกับสภาพของหมู่บ้านตามความเหมาะสม
- ข้อ 3) การเรียนรู้เพื่อการพึ่งพาตนเอง กองทุนหมู่บ้านหนองยารักษ์เปิดโอกาสให้คนในหมู่บ้าน ได้แสดงความคิดเห็น เพื่อแนะแนวทางการแก้ปัญหาเห็นได้ จากการทำประชาคม มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การทำงาน แต่จะให้ความสำคัญ ของความคิด ผู้อาวุโส ก่อน และผู้นำก่อนเสมอ
- ข้อ 4) การสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคมในหมู่บ้านของกองทุนหมู่บ้านหนองยารักษ์ มีการรวมกลุ่มกันเป็นกลุ่มทางสังคม เช่น กลุ่มแม่บ้าน กลุ่ม อ.ส.ม. กลุ่มฌาปนกิจสงเคราะห์ กลุ่มผู้สูงอายุ และมีแนวโน้มการตั้งกลุ่มทางด้านเศรษฐกิจขึ้นมาภายใน

อนาคต เพื่อประกันราคาผลผลิต กลุ่มเฟอร์นิเจอร์ กลุ่มผ้าขนวม กลุ่มปลูกผัก กลุ่มโรง-
สีชุมชน

- ข้อ 5) การมีศักยภาพและความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่นของคนในหมู่บ้าน มีความสามัคคี
ซื่อสัตย์ ยกย่องคนทำความดี ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีอาชีพสามารถเลี้ยงครอบครัวได้
มีการรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นและมีผู้นำที่เข้มแข็ง

ปัจจัยที่ก่อให้เกิดผลด้านบวกและด้านลบ

1.1 ปัจจัยด้านบวก

- 1.1.1 ประสบการณ์ของผู้ที่ประสบความสำเร็จมาก่อนเป็นข้อมูล ข้อเสนอแนะ ให้คนใน
หมู่บ้านมีการแลกเปลี่ยน เรียนรู้และแนะนำในการประกอบอาชีพ เพื่อพัฒนา
อาชีพให้ดีขึ้น
- 1.1.2 ประสบการณ์ที่ล้มเหลวทางด้านการตลาดหรือราคาตกต่ำ ให้คนในหมู่บ้าน
เกิดการ เรียนรู้ที่ปรับปรุง วิธีการ ปรับปรุงการผลิต ปรับปรุงผลผลิตให้ได้คุณภาพ
ปริมาณ และราคามากขึ้น โดยอาศัยการรวมตัวกัน
- 1.1.3 เกิดการรวมกลุ่ม การเรียนรู้ร่วมกันมีการแบ่งหน้าที่การบริหารงานกองทุน และ
ยอมรับความคิดเห็นร่วมกัน เกิดความสามัคคีในหมู่บ้าน
- 1.1.4 เกิดองค์กรเครือข่ายการเรียนรู้ ร่วมกันกับบุคคลหรือกลุ่มบุคคลภายนอก เพื่อเพิ่ม
พูนความรู้ประสบการณ์ทำงานมากยิ่งขึ้น
- 1.1.5 ทำให้ชุมชนเกิดความเข้มแข็ง สามารถพึ่งพาตนเองได้ในรูปแบบของการบริหาร
จัดการกองทุนและเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนภายในหมู่บ้าน

1.2 ปัจจัยด้านลบ

- 1.2.1 คนในหมู่บ้านยังมีสภาพลูกหนี้ข้อนาคารทำให้ขาดเงินทุนหมุนเวียนเพราะเงินส่วน
หนึ่งต้องนำไปชำระหนี้ทำให้ไม่สามารถเพิ่มการลงทุนให้เติบโตได้ในระยะเวลา
อันสั้น
- 1.2.2 คนในหมู่บ้านแม้ว่าจะประสบปัญหาขาดทุนก่อนนี้ ทำให้การลงทุนครั้งนี้ยังต้องม
ีความเสี่ยงในการลงทุน ถ้าราคาผลผลิตตกต่ำ
- 1.2.3 สภาพภูมิอากาศไม่เหมาะสม เช่น อากาศแห้งแล้ง ฝนไม่ตกตามฤดูกาล หรือฝนทิ้ง
ช่วง หรือน้ำท่วม
- 1.2.4 ด้านสุขภาพ ร่างกาย โรคภัย ที่ไม่เอื้อต่อการทำงานและเสียค่าใช้จ่ายการรักษา
พยาบาลเป็นจำนวนมาก กรณีเจ็บป่วย กะทันหัน

การเกิดองค์กรเครือข่ายการเรียนรู้

จากการปฏิบัติงานภาคสนามผู้วิจัยได้สร้างข่ายองค์กรย่อยในหมู่บ้านและตำบล ได้แก่ สมาชิกผู้กู้เงินกองทุนเป็นการเรียนรู้ปัญหาาร่วมกัน และร่วมแก้ปัญหาโดยกระบวนการทำประชาคม เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ และความแข็งแกร่งในการดำเนินโครงการ ตลอดจนการสร้างเครือข่ายกับองค์กรภายนอกชุมชน ในระดับอำเภอ มีการจัดแนะนำอบรมกองทุน อยู่ตลอด

ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะของประชาชนพื้นที่เป้าหมาย

ชาวบ้านในหมู่บ้านมีความสามัคคีเสียสละต่อส่วนรวมมีคุณธรรม จริยธรรมมีความซื่อสัตย์สุจริต ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นมีความรู้ทำความดีมีความเป็นผู้นำไม่เล่นการพนัน ประชาชนมีส่วนร่วมในการประเมินสถานการณ์ของชุมชนคือร่วมกันตัดสินใจในกิจกรรมต่าง ๆ มีกลุ่มออมทรัพย์ที่แสดงให้เห็นศักยภาพในความคิดและสร้างสรรค์ของคนในหมู่บ้าน ช่วยกันร่วมพัฒนาเพื่อนำไปสู่ความยั่งยืนตลอดไป ดังคำที่ว่า “กองทุนหมู่บ้านแก้จน สร้างชุมชนเข้มแข็ง

ผลโดยตรงและผลกระทบต่าง ๆ คือ

1. ผลโดยตรง (Immediate Result) เวลาผ่านไป 1 ปี สมาชิกที่กู้เงินไปดำเนินกิจการก่อให้เกิดรายได้ ขยายฐานการผลิต และสามารถนำเงินส่งคืนแก่กองทุนทั้งเงินต้นและดอกเบี้ย ทำให้กองทุนมีเงินทุนหมุนเวียนมากขึ้นตามลำดับ
2. ผลกระทบโดยตรง (Direct Impact) สมาชิกผู้กู้เงินไปดำเนินโครงการ สามารถเพิ่มศักยภาพในการประกอบอาชีพ พัฒนาอาชีพฐานะทางเศรษฐกิจให้ดียิ่งขึ้นกว่าเดิม
3. ผลกระทบโดยอ้อม (Indirect Impact) วิถีชีวิตของคนในหมู่บ้าน เปลี่ยนแปลงไปทางที่ดีขึ้น มีกระบวนการเรียน ฟังพาอาศัยกันมากยิ่งขึ้น กองทุนมีความยั่งยืนถาวร และเพิ่มพูนขึ้นตลอดไป

5. ข้อเสนอแนะ

5.1 ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไขระเบียบ ข้อบังคับ กองทุน

1. จัดสรรผลตอบแทนให้กับคณะกรรมการที่รับผิดชอบในการทำบัญชี
2. ระบบบัญชีกองทุนควรจะยึดหลักแบบใดแบบหนึ่ง ก็ได้ระหว่างระบบบัญชีธนาคารออมสิน และระบบบัญชีของกรมบัญชีกลาง

3. คณะกรรมการกองทุนฯ ควรอยู่ในวาระ 2 ปี จึงควรเลือก หรือแต่งตั้งชุดใหม่ เพื่อทราบถึง การดำเนินงานที่ประสบผลสำเร็จในการสรุปบัญชีและรายงานต่าง ๆ ให้เรียบร้อย
- 5.2 ข้อเสนอแนะ การบริหารจัดการกองทุน
1. มอบเกียรติบัตร สำหรับกองทุนหมู่บ้านที่ดำเนินงานมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล
  2. จัดระบบการทำงานในการรับผิดชอบ ตรวจสอบกองทุน เป็นตำบลและขึ้นตรงกับระดับอำเภอ โดยผ่านอาสาสมัครเพียง 1 คน
  3. กำหนดระยะเวลาในการผ่อนชำระเพิ่มขึ้นอีก จาก 1 ปี เป็น 2 ปี ในอัตราดอกเบี้ยต่ำ ทั้งนี้ จำนวนเงินกู้ที่สมาชิกใช้ดำเนินงานบางรายจะยังไม่ได้รับผลตอบแทนภายใน 1 ปี
- 5.3 ข้อเสนอแนะเงินกู้ไปพัฒนาอาชีพของสมาชิกกองทุน
- ในการกู้ตามกิจกรรมของผู้กู้บางราย จะนำไปประกอบอาชีพ หรือลงทุนในด้านอื่น ๆ เช่น เลี้ยงสุกร ระยะเวลา 3 – 4 เดือน จึงจะมีรายได้ ผู้กู้นำรายได้ไปลงทุนด้าน ค้าขาย ภายในหมู่บ้าน ในลักษณะหาบเร่ และมีรถเงิน รถมอเตอร์ไซค์ ทั้งหมดล้วนเป็นการลงทุนเพื่อเพิ่มรายได้ทั้งสิ้น
- 5.4 ข้อเสนอแนะสำหรับการคืนคว้าวิจัยต่อไป
- เนื่องจากการประเมิน โครงการกองทุนหมู่บ้านหนองยารักษ์นี้ ผลการประเมินจึงยังขาดความสมบูรณ์ในบางส่วน ดังนั้น ควรมีการประเมินโครงการหลังจากชำระคืนเงินกองทุนแล้ว จะทำให้สามารถทราบถึงความสำเร็จของกองทุนหมู่บ้านได้อย่างชัดเจนขึ้น

บรรณานุกรม

- คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ, สำนักงาน. 2544. คู่มือการดำเนินงาน สำหรับคณะกรรมการสนับสนุนและติดตามการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านระดับ จังหวัดและอำเภอเพื่อเตรียมการจัดตั้งและดำเนินงานกองทุน หมู่บ้านและชุมชนเมือง.
- คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ, สำนักงาน. 2544. คู่มือสำหรับประชาชน เพื่อเตรียมการจัดตั้งและดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ, สำนักงาน.2544. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วย คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2544 ระเบียบคณะกรรมการบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ.2544 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2544. กรุงเทพฯ : บริษัท สหพัฒน การพิมพ์ จำกัด.
- คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านหนองยารักษ์. 2544. ระเบียบข้อบังคับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน หนองยารักษ์ หมู่ที่ 12. นครราชสีมา.
- สถาบันราชภัฏ, สำนักงาน. 2544. คู่มืออาจารย์ผู้สอนและอาจารย์นิเทศก์หลักสูตร ประกาศนียบัตรบัณฑิตการจัดการและการประเมินโครงการ. กรุงเทพฯ.
- สมหวัง พิชัยบุญวัฒน์. รวมบทความทางการประเมินโครงการ. ครั้งที่ 3, จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.2535. กรุงเทพฯ.
- สมทรง อิศงกุล. ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการวิจัย. พิมพ์ครั้งที่ 3, สถาบันราชภัฏนครราชสีมา.2540
- เยาวดี ราชชัยกุลวิบูลย์ศิริ. การประเมินโครงการแนวคิดและแนวปฏิบัติ. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2542. กรุงเทพฯ.
- บริหารกองทุนพัฒนาชุมชน กรมการพัฒนาชุมชน, สำนักงาน. 2544. กองทุนหมู่บ้าน 1 ล้านบาท. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.